

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz yirmi sekizinci İçtima

28.10.1338 Cumartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	213	süvari ve piyade jandarma efradı tefriki hakkında kanun teklifi (2/582)	222
2. — Azayı kıram muamelâtı	223,223,240	5. — Tezkereler	213,214,215
1. — Memurin ve mütekaidinin terfihi için toplanacak olan Encümeni Mahsususa İktisat Encümeninden intihabedilen zevat hakkında Encümen Riyaseti tezkeresi	222	1. — Mâlûlini guzatın terfihi hakkındaki Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	213
2. — Adana Mebusu Zamir Beyin, İktisat Encümeni Riyasetine intihabedildiğine dair tezkeresi	222	2. — Şimendifer tarifesinin tenzili hakkındaki Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	213
3. — Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	223	3. — Mükellefiyeti Askeriye Vergisi Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	213
4. — Kırşehir Mebusu Sadık Beyin tahsisatına dair Divanı Riyaset kararı	223:227	4. — Asker olan mebusların vaziyeti hukukiyelerinin tesbiti hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	213:214
5. — İktisat Encümenindeki münhal-lere âza intihabedilmesine dair Encümen Riyaseti tezkeresi	240	5. — Silki askeriden tardedilenlerin te-kaüdiyeleri hakkında, Askeri Ceza Kanununun tefsiri suretiyle bir karar verilmesine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	214
3. — Lâyhalar	221,222	6. — Afyon Karahisar ve Dumlupınar muharebelerinde yararlık gösterenlerden İstiklâl Madalyası ile taltifleri lâzımgelenlerin defterinin takdim olunduğuna dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	214:215
1. — Gümrük Kanununa tezyil edilecek mevad hakkında kanun lâyihası	221:222	7. — İzmit muharebelerinde hüsnühizmeti görülen Geyveli Fuad ve Rıza bey-	
2. — Tahsisatı fevkalâdei şehriye için bütçeye tahsisat konulmasına dair kanun lâyihası	222		
4. — Teklifler	222		
1. — Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemâlî Beyin, her müddeiumumi emrine			

	Sayfa
lerin İstiklâl Madalyası ile taltiflerine dair İera Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	215:221
6. — Takrirler	222,227,228
1. — Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyin, Kadınhanı kazası dâhilindeki iki köyün mahallerinin değiştirilmesine dair takriri	222
2. — Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, encümenlerden infikâk edecek âzaya dair takriri	227
3. — Muş Mebusu Haçî Ahmed Hamdi Efendi ile arkadaşlarının Nisabı Müzakere Kanununun âza harcırahlarına mütaallik yedinci maddesinin tefsiri hakkındaki Kanun Esasi Encümeni mazbatasının ruznameye alınmasına dair takriri	227:228
4. — Trabzon Mebusu Hasan Beyle arkadaşlarının, Kırşehir sabık Mebusu Bekir Efendiye ait İstida Encümeni mazbatasının müstacelen müzakere edilmesine dair takriri	228
7. — Beyanat	221
1. — İtilâf Devletlerinin Türkiye'yi, Lozan'da toplanacak olan Sulh Kongresine davetlerini bildiren nota hakkında Hariciye Vekâleti Vekili Doktor Rıza Nur Beyin beyanâtı	211
8. — Muhtelif evrak	222
1. — Erzurum Vilâyeti Meclisi Umumisinden mevрут tazimat telgrafı	222:223
9. — Mazbatalar	227,229
1. — Evkaf Nizamnamesinin dördüncü faslına mevzu meblâğın tezyidine dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	227
2. — Hariçten ithal edilecek otomobil	

	Sayfa
ve sair vesaiti nakliyeden Gümrük Resmi alınmamasına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	227
3. — Misakı Millî hudutları haricinde kalan memurinin maaşları hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	227
4. — Zonguldak kömürlerinden İhraçat Resmi alınmaması hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	227
5. — Şimendifer tarifesinin tenzili hakkındaki Kanunun tefsirine dair İera Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	229:234
6. — Mebus harcırahları hakkındaki Kanunun tefsirine dair Riyasetisaniye tezkeresi ve Kanunu Esasi Encümeni mazbatası	227
10. — Müzakere edilen maddeler	234,237,238,240
1. — Kângırı Mebusu Behcet Beyle arkadaşlarının, Konya Bidayet Mahkemesi Reisi İnsan Beyle rüfekasının aflarına dair kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatası	234:237
2. — İdama mahkûm Zârânın Bandırma Karyesinden Cündioğlu Mustafa hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası	237:238
3. — Elâziz'in Helezor Karyesinden Hüseyinoğlu Yusuf Ağanın iadei hukuku memnuasına dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası	238:239
4. — Belediye rücasının sureti intihabına dair kanun lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası	240:246

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 1,30

REİS — Reisisani Doktor Adnan Beyefendi

KÂTIPLER : Mahmud Said B. (Muş), Ziya Hurşid B. (Lâzistan)

REİS — Celseyi açıyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak :

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Kütahya Mebusu Ragıb Beyin tecavüzü müddetinin mezuniyetten addi hakkındaki takriri kabul edildi. Muaveneti İçtimaiye bütçesi ikinci defa reye konuldu. Nevahi Kanununun müzakeresine geçilerek (110) neu maddenin (221) nei madde ile beraber müzakere edilmesi kabul ve teneffüs için Celse tatil olundu.

İkinci Celse

Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat Muaveneti İçtimaiye bütçesinin 5 müstenkif ve 2 redde karşı 183 reyle kabul olduğu tebliğ edildi. Nevahi Kanununun (111) nei maddesi tadilen 112, 113, 114 neu maddeleri aynen kabul, 115 nei madde tadil takririyle encümenine iade edildi. Hariciye Vekâleti için yapılan intihapta Edirne Mebusu İsmet Paşanın 150 reyle ihrazı ekseriyet eylediği tebliğ olundu. Sıhhiye Vekili Rıza Nur Beyin İsmet Paşanın vazifeye mübaşeretine kadar vekâleten Hariciye Umurunu rüyet eylemesi karargir oldu. Ve Cumartesi günü içtima edilmek üzere Celseye nihayet verildi.

Reisisani	Kâtip	Kâtip
Dr. Adnan	Muş	Lâzistan
	Mahmud Said	Ziya Hurşid

REİS — Zaptı sabık hulâsası hakkında mütalâa var mı? (Hayır, sesleri) Aynen kabul edilmiştir.

4. — TEZKERELER

1. — *Mâlûlini guzatın terfihi hakkındaki Kanunun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi*

REİS — Mâlûlini guzatın terfihi hakkındaki Kanunun tefsiri lüzumuna dair Heyeti Vekile Riyaseti tezkeresi var. Kavanini Maliye Encümenine veriyoruz.

2. — *Şimendifer tarifesinin tenzili hakkındaki Kanunun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi*

REİS — Şimendifer tarifesinin tenzili hakkındaki madde kanuniyenin tefsirine dair Heyeti Vekile Riyaseti tezkeresi vardır. Fakat buna ait ruznamede bir mesele de vardır. Münasip görürseniz onunla beraber tevhidederiz. Ruznamede sırası geldiği vakitte müzakere ederiz.

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — O lâyhai kanuniye, Reis Bey zaten Muvazenei Maliye Encümeninden geldi, efendim.

REİS — Evet, efendim.

3. — *Mükellefiyeti Askeriye Vergisi Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi*

REİS — Mükellefiyeti Askeriye Vergisi Kanununun tefsiri lüzumuna dair Heyeti Vekile Riyaseti tezkeresi var. Kavanini Maliye Encümenine veriyoruz.

4. — *Asker olan mebusların vaziyeti hukukiyelerinin tesbiti hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi*

REİS — Asker olan mebusların vaziyeti hukukiyelerine dair Heyeti Vekile Riyaseti teske-

resi var. Müdafaa-i Milliye Encümenine veriyoruz.

5. — *Silki askerîden tardedilenlerin tekaüdi-yeleri hakkında Askerî Ceza Kanununun tefsiri suretiyle bir karar verilmesine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi*

REİS — Mütেকait zâbitandan tarda mahkûm olanların maaş alıp alamıyacaklarına dair Heyeti Vekile Riyaseti tezkeresi var. Onu da Muvazene-i Maliye Encümenine veriyoruz.

6. — *Afyon Karahisar ve Dumlupınar muharebelerinde yararlık gösterenlerden İstiklâl Madalyası ile taltifleri lâzımgelenlerin defterinin takdim olunduğuna dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi*

REİS — İstiklâl Madalyası ile taltifleri inha edilen zâbitana dair üç kıta Heyeti Vekile Riyaseti tezkeresi var. Onu okuycağız. Yani esami listesini okutturacağız.

EMİN B. (Erzincan) — Reis Beyefendi! Bunların yalnız yekûmunun okunması birkaç gün evvelki Cese'de usul ittihaz edilmişti ve o suretle muamele cereyan etmiştir.

REİS — Rica ederim. Böyle bir usul ittihaz edildiğinden ben deniz haberdar değilim. Eğer böyle bir usul ittihaz edilmiş ise öyle yaparız. Fakat ben deniz bilmiyorum.

ÖMER LÜTFİ B. (Karahisarı Sahib) — Reis Bey yalnız yekûnun okunması suretiyle iktila edilmesine karar verilmiştir.

REİS — Pekâlâ, o halde yalnız adedlerini söyleyeyim (hayır isimleri de okunsun sadaları)

Rica ederim efendim öyle karar verilmiş, yalnız adedleri bildirilecektir.

RİFAT B. (Tokad) — Reis Beyefendi o karar taktirname hakkında idi. Halbuki bu taktirname değil, İstiklâl Madalyasıdır. Binaenaleyh okumak lâzımdır. (Gürültüler)

CEMİL B. (Kütahya) — Reis Bey kahramanlarımızın isimlerini işitmek isteriz. Böyle bir karar yoktur. Okunmak lâzımdır.

REİS — Müsaade buyurun efendim vaktiyle verilen kararın taktirnameye aid olduğunu söylüyorlar. Bu İstiklâl Madalyasıdır. Münasip görürseniz okunsun, yok Heyeti Aliyeniz bunun da okunmamasına karar ittihaz ederse yalnız adedlerini bildiririz. (Okunsun sadaları)

REİS — Okuyalım efendim.

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

Afyon Karahisar ve Dumlupınar muharebatiyle düşmanın takibatı esnasında uldelerine mevdu vazaifi fevkalâde bir surette ifa etmelerinden naşi Başkumandanlıkça İstiklâl Madal-yasıyla taltiflerinin tasvibedildiği Müdafaa-i Milliye Vekâletinin 23. IX. 1338 tarih ve muamelâtı zatiye 9449 numaralı tezkeresinde bildirilen ve küneyi mükemmeleleri leffen takdim kılman sunuf ve rütebi muhtelifeye mensup yirmi zâbitin olveçhile taltiflerinin Meclisi Aliye arzı İcra Vekilleri Heyetinin 21. X. 1338 tarihli içtimasında takarrür etmiştir. İfayı muk-tazasıyla neticesinin işarına müsaade buyurul-masını rica ederim, efendim.

22. X. 1338

T. B. M. M. İcra Vekilleri
Heyeti Reisi
Hüseyin Rauf

Sahra Topçu Kaymakam İsmail Hakkı Bey bini Mustafa (Tırnova), Sahra Topçu Binbaşı Ömer Muhittin Bey bini İbrahim (Dersaadet), Sahra Topçu Yüzbaşı Ömer Hıfzı Efendi bin. Mehmed Şerif (Trablusgarb), Sahra Topçu Yüzbaşı Kadri Efendi bini Osman (Ağaçkakan), Sahra Topçu Yüzbaşı Hasan Fehmi Efendi bini Mehmed Hilmi (Harpur), Sahra Topçu Yüzbaşı Ahmet Feyzi Efendi bini Abdülkerim (Trabzon), Sahra Topçu Yüzbaşı Abdülmecit Efendi bini Osman (Sivas), Ağır Topçu Mülâzimievvel Refik Efendi bini Mehmed (Erzurum), Ağır Topçu Mülâzimievvel Hüsnü Efendi bini Bedri (İzmir), Ağır Topçu Mülâzimievvel Kâni Efendi bini Hakkı (İnebolu), Sahra Topçu Mülâzimievvel Muhsin Efendi bini Tevfik (Dersaadet), Sahra Topçu Mülâzimievvel Tevfik Remzi Efendi bin Abdülgaffur (Süleymaniye), Sahra Topçu Mülâzimisani Nazım Efendi bini Halis, Sahra Topçu Mülâzimisani Cemal Efendi bini Mustafa (Çanakkale), Sahra Topçu İhtiyat mülâzimisani Hüseyin Hüsnü Efendi bini Recap (Divrik), Sahra Topçu İhtiyat Zâbitvekili Salih Zeki Efendi bini Esad (Karaman), Sımf 2 Hafız Ethem Efendi bini Yahya (Perlepe), Sımf 2 Mehmet Emin Efendi bini İsmail (İzmir), Sımf 3 Mehmed Zeki Efendi bini İbrahim (Kızanlık), Sımf 2 Mustafa Ağa bini Mehmet (Urfa).

REİS — Efendim, isimleri okunmuştur. Re-yi âlinize vaz'ediyorum. İstiklâl Madalyası ile bu

zevatin taltifini kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — İstiklâl Madalyasının ismi var, cismi yok.

7. — *İzmit muharebelerinde hüsnühizmeti görülenlerden Geyveli Fuad ve Rıza beylerin İstiklâl Madalyası ile taltiflerine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi*

REİS — İzmit muharebatında hüsnühizmeti görülen Geyveli Hafız Fuad ve Rıza beylerin İstiklâl Madalyası ile taltiflerine dair Heyeti Vekile Riyaseti tezkeresi var. Onu okuyacağız.

22 . X . 1338

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

Dahiliye Vekâletine İzmit Mutasarrıflığından mevрут ve Vekâleti Müşarünileyhadan 7 Teşrinevvel 1338 tarih ve İdarai Umumiye Müdüriyeti 1894/23139 numaralı tezkere ile mersul mazbatada İstiklâl Madalyası ile taltifleri teklif edilen Geyveli Abdi Bey zade Hafız Fuad ve Şahin Beyzade Rıza Beylerin olveçhile taltiflerinin Meclisi Âliye arzı İcra Vekilleri Heyetininin 21 . X . 1338 tarihli içtimamında takarrür etmekle mezkûr mazbata sureti musaddakası leffen takdim kılınmıştır. İfayı muktezasıyla neticesinin iş'arına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

T. B. M. M. İcra Vekilleri
Heyeti Reisi
Hüseyn Rauf

İzmit Sancağı
Meclisi İdaresi

Dahiliye Vekâleti Celilesine

Müdafaayı Hukukun teşkili tarihinden beri muhitin en buhranlı ve Hıristiyan ve Abazaların isyanları zamanında bunların tenkilleri için Mîllî Kuvvetler başında cephe kumandanlığını deruhde etmek ve cephenin gerisinde şu maksadın temini husulü uğrunda âzami fedakârlık ibraz etmek suretiyle bihakkin vazifei vataniyesini ifa ettikleri Geyve Kaymakamlığından batahırat vukubulan işardan anlaşılmış Geyveli Abdi Beyzade Hafız Fuad ve Şahin Beyzade Rıza Beylere İstiklâl Madalyası Kanununun birinci maddesi ahkâmına tevfikân birer kıta madalya itasiyle taltifleri hususuna müsaade buyurulma-

• sı arz olunur olabatta.

14 Eylül 1338

Mutasarrıf	Kadı	Müftü Belde
Sadi	Fevzi	Hasan Fehmi
Muhasebeci		Tahrirat Müdürü
Okunamamıştır		Nureddin
Ziraat Müdürü		

Mumaleyminden başka bu gibi fedakârlıklarda bulunan Kutsi ve rüfekasından Müderris Şevket ve Hacı Rifat efendilerin dahi müstehakı taltif oldukları kanaatinde bulunduğumu mübeyyin şartla imza ederim

Ali Osman

Maarif Müdürü
namına Başkâtip

Ahmed Kemal

Âza

Âza

Bulunmadığı

Sıhhiye Müdürü
Bulunmadı

Âza

Zühdü veya
İbrahim

Âza

Hasan Bastı

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Reis Bey usul hakkında söz söyleyeceğim..

Efendim mevzuubahsolan mesele Millî Mücadeleye karışmış, iştirak etmiş olan bâzı zevatin İstiklâl Madalyası ile taltifidir. Tabii böyle Mücahadei Milliye'ye bidayetinden beri iştirak eden zevata verilmek üzere bu madalyalar ihdas edilmiştir, ve vermekte hiçbir şey denilemez. Yalnız bendenizin düşündüğüm nokta şudur : Bu işte yani Mücahadei Milliye'de hizmetleri mesbuk olan zevat pek çoktur. Fakat bunların arasında gözü açık olanlar livaya bir mazbata yapıtıp gönderiyor. Kendisine İstiklâl Madalyası ita olunuyor. Diğer bir yerde bir vilâyet ve liya yazmıyor. Zamanını bekliyor. Yani mâkulât dairesinde hareket edenler o tarafta mahrum kalıyor. Bendenizce eğer bunların zamanı gelmişse hepsini birden düşünmelidir. Herkes için ve her yer için bir şey düşünüp yapılmalıdır. Ve yazılmalıdır. Bendenizin düşündüğüme göre eğer zamanı gelmemişse inşallah sulhtan sonra; Mücahadei Milliye esnasında esaslı surette hizmet

eden ve İstiklâl Madalyasına kesbi istihkak eden zevata İstiklâl Madalyası verilir.

Malûmu âlileri olduğu üzere Meclisi Âli âzaları bu madalyaya namzet olarak irae edildiği halde bunlara bile verilmemiştir. Binaenaleyh niye acele ediyoruz? Şuna veya buna şimdiden nişan verilsin. Acaba bunlardan başka daha elyak olanlar yok mudur ki onları mahrum bırakıyoruz? Bendeniz onun için Heyeti Vekilenin bir usul, bir nizam meydana getirmesini ve usule tevfikane her tarafta tetkikat yaptıktan sonra toptan bir muamele yapılmasını teklif ediyorum. Böyle yapılırsa daha muvafık olur. Yoksa vaktiyle rütbei saniye tevcihine, İstanbul payesi tevcihine benziyecektir. Yazık olacak bu İstiklâl Madalyalarına! Berbat olacak! Onun için bendenizce Hükümetin bir nizamname ile buraya gelerek bu meselenin tetkik ve ona göre muamele ifasını teklif ediyorum.

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ RAUF B. (Sivas) — İstiklâl Madalyası Kanununun sarahatine karşı Heyeti Vekile kendi kararıyle mukarrerat ittihaz edip kanun hilâfına hareket edemez. Kanunda sarahati kâfiye vardır. İnhalar üzerinde Heyeti Vekilenin salâhiyeti mümeyyizesi vardır. Tetkik eder, usulünde olduğunu anlayınca Heyeti Aliyenize arz eder. Heyeti Aliyeniz isterse kabul eder, isterse etmez. Zamanın tâyinine gelince; muharebatta fedakârlık edenleri Ordu inha ediyor. Bunlara hayır, şimdi durunuz, zamanını bekliyeceğiz denmez. Orduda bulunanlar hakkında zaman gözetilmeyince cephe gerilerinde ve sair yerlerde bulunanlar hakkında da hayır size veremeyiz denmez. Onun için Salâhaddin Beyin fikirlerini hürmetle istima ettim. Fakat Heyeti Vekilece başka türlü hareket imkânı yoktur. Müsavata riayet lâzımdır. İnha geldikçe Heyeti Vekile tetkik eder, Temyiz eder. Heyeti Aliyenize arz eder. Kabul, ademikabul Heyeti Aliyenize aittir.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Efendim zâtilâhileri «bize muameleten bir kâğıt gelirse bunun icabını ifa ederiz» diyorsunuz. Bendeniz diyorum ki, Heyeti Vekilenin bir hakkı temyizi vardır. Tekmil bütün memleket hakkında şümulhü salâhiyeti vardır. Lâalettayin bir meclisi idare âzasının işarına binayı muamele edilemez. Ordunun teşkili, memleketin müdafaası noktai nazardan cansiparane hareket ve fedakârlığı

sebk etmiş ve fakat, el'an İstiklâl Madalyası almamış birçok zâbitan vardır. Aceleniz nedir? Memleketin birçok nikatında, şurada burada, Erzurum'da. Yozgad'da ve sairede Milli Mücadeleye atılmış, eşkiya peşinde takibatta bulunmuş ve ifayı hizmet etmiş adamlar vardır. Bu adamlar vardır. Bu adamlar neden düşünülüyor? Binaenaleyh; Heyeti Hükümetten bunun daha şâmil bir surette ve memlekette hiç kimseyi meyus etmiyecek ve herkese adlî hakkaniyet dairesinde tevzi olunacak bir şekilde teklif edildiğini görmek isterim. Maatteessüf bunu yapmadılar.

RAUF B. (Devamla) — Efendim! Salâhaddin Beyefendi galiba mâruzatımın o kısmını işitmediler. Bendeniz Heyeti Vekile temyiz eder, tetkik eder dedim. Bunu da temyiz etmiştir. Ve muvafık görmüştür, ondan sonra Meclisi Âlinize arz etmiştir. Heyeti Vekile kendisine havale edilen evrakın hepsini en kısa zamanda tetkik ve icabedenleri Heyeti Aliyenize arz etmekle mükelleftir. Memlekette, şuna veya buna müsavatsızlık oluyor diye bir kayıt ve işaret bize ihzas edilirse onu da ayrıca tetkik ederiz. Fakat Hükümete bildirilmemiş, Hükümetin haberi olmamış şeyleri niçin soruyorsunuz? Çünkü malûmatımız yoktur.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Evvelâ Meclisi Âli almamıştır.

RAUF B. — Efendim Meclisi Âli hakkında da bir inha gelirse onu da tetkik eder ve arz ederiz.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Hacet yok.

NEŞET B. (İstanbul) — Salâhaddin Beyefendi o zevatı bilmiyorlar, bilmiş olsalardı söylemezlerdi.

RAUF B. — Efendim Hükümetin semittilema vâsıl olanlar hakkında siyyanen muamele yapıyoruz. Hükümet birisinin hakkını tehir etmek salâhiyetini de kendisinde görmüyor.

REİS — Efendim bazı arkadaşlar bir mesele hakkında söz almışlardır. Müzakereye devam edecek miyiz? (Hay hay sadaları) Efendim bu gibi şeyleri Meclisi Âliye arz ediyoruz ve bilâmünakaşa rey ve vaz ediyoruz.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — İcabederse münakaşa edilir.

REİS — Efendim müsaade buyurun, münakaşa olunmasını deniyorum. Yalnız Salâhaddin

Beyefendi müsavata riayet edilmesini ve bütün memlekete şamil olmasını teklif etti. Yani nevanma Heyeti Vekilenin bu teklifinin tehirini teklif ettiler.

HEYETİ VEKİLE REİSİ RAUF B. — Ne zamana kadar rica ederim?

REİS — Bu usulü müzakereye dair bir tekliftir.

İSMAİL SUBHİ B. (Burdur) — Encümende tetkiki icabeder.

REİS — Kanunda encümende tetkiki yoktur. Şimdi efendim, bu usulü müzakereye dair bir tekliftir. Arzu ederseniz müzakereye devam edelim. Arzu ederseniz reye koyalım. Reye konunca eğer kabule iktiran etmezse tehir edilmiş olur.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — O zaman reddolur. (Müzakereye devam edelim, sesleri)

FEVZİ Ef. (Batum) — Efendim, bendeniz bir tarafımı anlamak istiyorum ki, Şark Cephesinde Ermenistan harbi bitti, Gürcistan harbi bitti. Erzurum, Sivas kongrelerini yapmak ve bu Meclisi toplamak için vakit kazandıran Elviye Selâse ahalişi olmuştur. Bunların içerisinde çete reisliği değil, muazzam bir ordu kumandanlığı vazifesini yapmış ve bu Meclisin inikadına çok mühim hizmet etmiş zevat vardır. Bunların hiçbirine bir şey yapılmamıştır. Salâhaddin Beyefendinin mütalâasına tamamiyle iştirak ediyorum. Hükümet bir nizamname ile gelsin, hepsine verelim.

İSMAİL SUBHİ B. (Burdur) — Efendim, mâruzatım gayet kısadır. İstiklâl Madalyası gayet mühim bir madalyadır. Bunun ehemmiyetini düşürmemek için Heyeti Vekilenin teklifinin ayrıca bir encümende tetkik edilmesini teklif ediyorum. Yoksa Abdülhamid'in nişanlarına döner ve hiçbir kıymeti kalmaz.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Bendeniz de arkadaşlarımla iddialarımı tekrar edeceğim. Başka bir şey söylemeyeceğim. Harekâtı Milliye'nin bidayetinden beri vesaika müsteniden hidematta bulunan insanları taltif etmeli ve bunların muamelelerini tetkik için bir encümene havale etmelidir. Bunlar cidden tahkika muhtaç şeylerdir. Herkesin hakkı mahfuz kalmalıdır. Yarın her kaymakam inha eder, her mutasarrıf yüzlerce insan inha eder ve bu suretle zannederim İstiklâl Madalyası mahiyetini.

mevkiini biraz kaybeder. (Harb madalyaları gibi, sadaları)

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — İşlerine gelmeyenlere de tekme vururlar.

HÜSEYİ NAVNİ B. (Erzurum) — Harb madalyası Harbi Umumide birçok suiistimale uğradı. Böyle tarihî ve eidden her surette kıymetli olan bu nişanları ibzal etmek doğru değildir. Sonra kendilerine İstiklâl Madalyası verilecek adamların hizmetlerini müsbit vesaik bulunmalıdır. Yoksa böyle inhalar üzerine madalya verilirse bir kıymeti kalmaz. Binaenaleyh, bunun her halde tehiri ve sureti inha hakkında bir usul ittihazı lâzımdır. Yoksa devrisabıkın, Padişahın şeysi gibi olmasın. Kaymakamın, Meclisi İdare âzasının kim teveccühünü kazanırsa inhalar cayır cayır akar. Daha ziyade çalışanlar mağdur olurlar. Yani bu zatlar burada mevzuubahis değildir. Usul mevzuubahistir. Hattâ hepimizce de tanınmış insan bile olsa bunu bir usulü sâlime rapdetmedikçe katiyen bu şekildeki inhalarla İstiklâl madalyaları bu Meclisten çıkmamalıdır.

YASİN B. (Gazianteb) — Heyeti Vekile Reisi Rauf Beyefendi buyurdular ki : Kanunen böyledir. Filvâkı kanunda inha edilir, diyor. Bu sarıh değildir. Mutasarrıf mı inha eder, kaymakam mı inha eder. Yoksa ordu kumandanları mı inha eder, bu sarıh değildir. Hakikaten Salâhaddin ve Hüseyin Avni Bey biraderlerimizden teklifleri gayet doğrudur. Bundan iki sene evvel Anteb'de harekât yapan insanlar inha edilmiştir. Anteb Meclisi Âlimizce malûmdur. O inha ne Heyeti Vekileden buraya gelmiş, ne de Meclis bundan haberdardır. Mademki Heyeti Vekile kanunen inha etmek salâhiyetini haizdir, niçin iki seneden beri yapmamıştır da bugün bunu yapıyor? Hakikaten bu çok şayanı tetkiktir. Filhakika kanun, inha eder, diyor. Fakat Meclisi Âlinize soruyorum. İki sene evvel harekât yapan, fedakârlık yapan bir memleketin başına üç sene sonra gelen bir mutasarrıf o memleketin fedakârlığını, rica ederim, nasıl takdir edebilir? Binaenaleyh, inhanın ne surette yapılacağına dair bir şekil yapılmalıdır. Yoksa böyle mazbata ile inha edilmek doğru değildir.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Hizmet edenler milletin kalb ve vicdanında yaşıyor.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — 66 numaralı İstiklâl Madalyaları Kanunu vardır. Bu kanunun birinci maddesinde kimlerin madalya alacakları tasrih ediliyor. Burada deniliyor ki: «Bilfiil kıta başında, cephe ve yahut dahilî isyanları teskinde fevkalâde fedakârlık gösteren ümera, zâbitan, efrat ve Millî Kahramanlara ve cephe gerisinde de maksadı ulvînin husulü için âzami ibrazı mesai edenlere verilir.» Bundan sonra bir kısım daha vardır ki: Bunların bir kısmının şimdiye kadar lâfını bile duymadık burada.. Onlar da kimlerdir efendiler? Onlar bu memleket uğrunda, İstiklâlî Millî uğrunda fedai can eden şühedanın ekber evlâdıdır. Halbuki şühedanın ekber evlâdından bir isim okunmamıştır burada. Çünkü dirileri bitirmedik ki ölümlere sıra gelsin. Şimdi efendim; İstiklâl Madalyasının kimlere verileceğini anladık. Kanunun üçüncü maddesini okursak orada da deniyor ki; «Birinci maddede beyan olduğu veçhile madalyaya keşbi istihkak edenler hakkında esbabı mucibeli inhalar Heyeti Vekileye gönderilir.»

Demekki esbabı mucibesini gösteren inhalar Heyeti Vekilede tetkik edilecek, kendi mütalâamı söylüyorum, çünkü kanun sarîh değildir. Ciheti askeriden olursa kumandan, ahalden olacak olursa en büyük mülkiye memurundan esbabı mucibeli bir inha gelecek, Heyeti Vekilede bu tetkik edilecek ve Meclisi Âlinize takdim olunacak. Heyeti Aliyeniz, Heyeti Vekile kabul etmiştir diye kabul etmek mecburiyetinde değilsiniz. Heyeti Celileniz de o esbabı mucibeyi okutturursunuz. İsterseniz kabul edersiniz, isterseniz reddedersiniz. Binaenaleyh şimdi bilmiyorum Geyve'den mi, bilmem nereden bir mazbata gelmiş. Pek güzel, Heyeti Vekile bunun esbabı mucibesini tetkik etmiş ve Heyeti Aliyenize arz etmiş. Pekâlâ, esbabı mucibesi okunsun. Biz mecbur değiliz behemehal kabul ve tasdik. İstersek kabul ederiz, istersek reddederiz. Kabul ve tasdik edersek itâ olunur. Şimdi bu böyledir. Sonra zannedirim burada encümen Heyeti Vükelâ oluyor. Inhalar Heyeti Vekileye geliyor. Onlar tetkik ediyor. Encümen yok. Encümen makamına Heyeti Vekile kaim oluyor. Binaenaleyh burada mesele yoktur. İsterssek kabul ederiz. İstersek kabul etmeyiz. Diğer rüfekanın mevzu bahis ettikleri eihet şudur: Diyorlar ki; «Bir-

çok yerlerden birçok mazbatalar, daha bu gibi inhalar gelmiş.»

SELÂHADDİN B. (Mersin) — Gelmesi icab eder.

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Gelmiş de vardır beyim, onlar tehir edilmiş. Yeni gelenlerin muamelesi yapılıyor.

Yasin B. (Gaziantep) — Öyledir.

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — «Şu halde onlar da toplansın ve hepsi birden yapılsın» buyuruyorlar. Efendiler bir sual daha var. Meselâ bir arkadaşımız diyor ki; «Maras'da, Antep'te, şurada burada fedakârlık eden zevat vardır, neden inha edilmemişlerdir?» rica ederim, inha edilmemişse Heyeti Vekilenin hot behot (Filân yerdeki adam fedakârlık etmiştir, hizmet etmiştir, binaenaleyh İstiklâl Madalyası verilmesi lâzımdır) demeye hakkı yoktur. Eğer inha edilmişse...

YAHYA GALİB B. (Kuşehir) — Kim inha edecek? O malûm değil.

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Kimin inha edeceğini arz ettim. Kendi mütalâama göre ciheti askeriyeden olursa - mademki kanun inha diyor - en büyük askerî kumandanı, mülkiyeden olursa en büyük mülkiye memurları inha edecektir. Binaenaleyh şimdiye kadar varidolanların toplanması veyahut daha gelmeyen, Salâhaddin Beyefendinin buyurdukları gibi, gelecek olanların toplanıp umununun birden Meclise arz edilmesi meselesine gelelim: Vallahi ben buna iştirak edemiyorum. Çünkü düşünüyorum; birtakım fedakârlık ibraz etmiş zevat vardır. Bunların inhaları, ahdolduğu makamattan gelecek, bunları, Heyeti Vekile tetkik edecek. Elbette uzun zamana mütavakkiftir.

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Bu madalyaların aslı yoktur, Beyefendi!

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Onun için burada bizim Heyeti Vekileden talebedeceğimiz bir şey vardır: Eğer şu inhadan mukaddem tarihli bir inha gelmiş de Heyeti Vekile bakmamış ve muahhar tarihli inhalara bakmış ise bunun sebebini sorabiliriz ve niçin sıraya, tarih sırasına riayet etmediniz? deriz...

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Ne veriyoruz, Beyefendi hangi madalyayı veriyoruz?

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — İşte böyle bir sual sormaya hakkımız vardır. Niçin

muahhar tarihliyi gösteriyorsunuz da, mukad-dem tarihli çıkmıyor? diye sorabiliriz. Fakat şimdi bir inha gelmiş, Heyeti Vekile de kabul etmiş, tasdiki âlinize arz ediyor. İsterseniz reddedersiniz, isterseniz kabul edersiniz. Ve Fey-yaz Âli Bey «Hani Madalya» diyorlar.

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Kanun çıkışı üç sene oluyor!

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Henüz madalya gelmemiştir. Gelseydi en evvel arkadaşlarımızın göğsünde görecektik.

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ RAUF B. (Sivas) — Efendim, Mazhar Müfid Beyefendi kanunu da nazarı âlinize arz etti. Bendenizin arz ettiğim gibi; Heyeti Vekileniz, fedakâr millettaşlarımızın fedakârlıklarını tebeilen haklarında vâkı olan inhaları kenali ehemmiyetle tetkik ediyor. İnhayı ve esbabı mucibesini muvafık görürsek hemen Heyeti Celilenize arz ediyoruz. Hiçbirini tehir etmiyoruz. Çünkü fedakârlığın mükâfatı ne kadar çabuk verilirse, şüphesiz o kadar müessir olur. Arkadaşlarımızın da o noktadan isticial ettiklerini zannediyorum. Diğer taraftan fedakârlık etmiş ve henüz inha edilmemiş olanlar varsa onlar da Hükümetin nazarı ittılama vâsil olmamışlardır. Onun için çalışalım, icabeden yerlere yazalım. Varsa tesri etsinler. Biz bilmiyoruz. Yalnız arz etmek istediğim şey şudur; Heyeti Vekileniz, bu zevât hakkındaki inhanın esbabı mucibesini tetkik ederek kabul etmiş ve Heyeti Aliyenize arz etmiştir. Bu arz olunan zevât, Kocaali Şibih eziresindeki harakâtda, millete pek büyük hizmet etmişlerdir. Millete menfaatleri dokunmuştur. İstiklâlî Millimize büyük yardımda bulunmuşlardır. Bunun mazbatası vardır. Tetkikat neticesinde Heyeti Vekilenizde, bu kanaat hâsıl olmuştur. Onun üzerine Heyeti Aliyenize takdim edilmiştir.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Bu, böyle olursa yarın istiklâl madalyası için binlerce mazbata gelir. Büyük Millet Meclisi; bu inha üzerine nasıl İstiklâl Madalyası verdiyse, yarın Meclisi İdare âzaları sıra ile kendilerini inha edeceklerdir. Onlara da verecek miyiz; bendeniz bunu yanlış görüyorum bir usul ittihaz edelim. Sizin elinizde bu şekilde bir kanun yoktur.

RAUF B. (Sivas) — Efendim, Meclisi Âlinin ittihaz edeceği diğer bir usule, Heyeti Ve-

kilenizin hakkı itirazı bile yoktur. Kararımız meriyülieradır. Bunu bize «şöyle olmalıdır» diye hitabetmede zannederim bir menfaat yoktur. Bir usul ittihaz edersiniz, karar verirsiniz, kanun yaparsınız. Biz de itaate mecburuz. O vehile hareket ederiz. Fakat bugünkü - Kanun dairesindeki - hareketimiz için «caiz değildir.» demek, zannederim muvafık olamaz.

YASİN B. (Gazianteb) — Rauf Beyefendi buyurdular ki: «Gelen inhaları tetkik ediyoruz. Meclisi Âlinize arz ediyoruz.» Efendim Anteb'den inhalar gelmiştir. Resmen tetkik etmişler ve gayrimuvafık görmüşler de mi onları inha etmemişlerdir.

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ RAUF B. (Devamla) — Efendim, çok katı sualler soruyorsunuz. Ben bu suallere hâtıramdan pek muvafık cevaplar veremeyeceğim. Fakat hâtıram kuvvetli ise zannederim ki, Anteb'den gelen inhalar, doğrudan doğruya kumandanlığın inhasıdır. Onlar berayı tetkik Müdafaai Milliye'nin nazarı dikkatine arz edilmiştir.

YASİN B. (Gazianteb) — Doğrudan doğruya o zaman Mutasarrıf Vekili olan Ragıb Bey inha etmiştir. Ondandan sonra gelen Mutasarrıf da tekidetmiştir.

RAUF B. (Devamla) — Heyeti Vekile Riyasetine yazılmış böyle bir evrak bilmiyorum... Yasin Bey, bu suale şimdiden cevap vermekte mazurum. Tetkik ederiz. (Kâfi, sesleri)

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Askerî memurini kumandanlar, memurini de Hükümet inha edecek. Fakat halkı, yani millî kahramanları kim inha edecektir?

RAUF B. — Sualinize cevap veriyorum. Mustafa Bey! Mücahadei milliyeye iştirak etmiş vatandaşlarımız, mücahedelerini bir askerî kumandan idaresinde yapıyorlarsa inha, askerî kumandanlar vasıtasıyla olur. Eğer bidayette olduğu gibi mahallî teşkilâtın başına sivil ahalden kumandanlar geçmişse, bunları da meclisi idareler tetkik ediyor, mahallî mutasarrıflar inha ediyor. (Kâfi, sesleri)

SOYSALLI İSMAIL SUBHİ B. (Burdur) — Mutasarrıfın hoşuna gitmezse?

İHSAN B. (Cebelibereket) — Efendim, İstiklâl Madalyası hakkındaki Kanundan «maksad ulvinin istihsali uğrunda fevkalâde yararlığı görülen zevât, esbabı mucibeli bir mazbata ile inha

edilir ve Hükümet onu tetkik ve temyiz eder ve sonra Meclise arz edilir» denildiğine göre, kendilerine İstiklâl Madalyası verilmesi tasvibedilen bu zevat, maksadı ulvi uğrunda maddi ne gibi fedakârlıklar ve hizmetler yapmışlardır? Heyeti Vekilenin bu husustaki kanaati nedir? Ve bu kanaat ne gibi esasata müsteniden husule gelmiştir? Şimdi bu hususta Heyeti Vekile Reisinin cevap ve izahat vermesini rica ediyorum.

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ RAUF B. (Sivas) — Efendim, tekrar ediyorum. Bu zevatın, Kocaeli Şibiheeziresindeki harakâtı askeriyede fevkalâde yararlıkları görüldüğüne dair Meclisi İdare mazbatası vardır. Ve Meclisi İdarenin mazbatasını Hükümeti mahalliye tasdik etmiştir. Hükümeti mahalliye mazbatasını Dahiliye Vekâleti de tetkik etmiş ve Heyeti Vekile-nize getirmiştir, inhasını tervicetmiştir. Heyeti Vekile de kanuna muvafakatini görmüş ve Heyeti Aliyenize arz etmiştir.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Bir liva heyeti idaresinin bir zat hakkında - umumi tâbirle - «filân yerde fevkalâde hizmet etmiştir» tarzındaki tâbiri üzerine İstiklâl Madalyası verilmesinin tensibedilmesi fevkalâde suiistimal tev-lidedeceği kanaatindeyim.

RAUF B. (Sivas) — Efendim, böyle bir kanaat olabilir. Biz silsilei meratibe riayet etmek suretiyle bu kararı verdik, yani Dahiliye Vekâletinin inhasıyla bu kararı verdik. Bunda bir mahzur varsa, başka bir karar ittihaz buyurulur. tatbikine çalışılır.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayetine dair iki takrir var. Sonra diğer takrirler de var, onları okuyacağız. Müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. Efendim, takrirleri okutuyorum.

Riyaseti Celileye

İstiklâl Madalyası ile usulü taltif hakkında ortada bir nizamname olmadığından birçok yanlışlıklara mahal verilmemek üzere Heyeti Vekilece bu yolda bir nizamname Meclise getirilinceye kadar bu yoldaki muamelelerin tehirini teklif ederim.

28 . X . 1338

Mersin
Salâhaddin

Riyaseti Celileye

İstiklâl Madalyasının sureti itası hakkında Meclisi Âlice bir usulü salimeye raptolununcaya kadar bu kısım hidematta bulunan zevatın inha-larının tehirini teklif ederiz. 28 . 10 . 1338

Erzurum Gazianteb
Hüseyin Avni Yasin

Riyaseti Celileye

İstiklâl Madalyası ile taltif hakkında Heyeti Vekile tarafından gelen işarların evvelâ Meclisi Âlide bir encümünde bittetik neticeye göre muamele ve reye vaz'edilmesinin usul ittihazını teklif eylerim. 28 . 10 . 1338

Burdur Mebusu
Sosyallı İsmail Subhi

Riyaseti Celileye

Ordunun cephe kısmında bulunan ümera ve zâbitanından maada İstiklâl Madalyası ile taltifi istirham edilen cephe gerisi memurininin haklarındaki evrakı inhaiyenin birer kere de Dahiliye Encümeninde tetkikini teklif eylerim. 28 . 10 . 1338

Kütahya
Cemil

REİS — Efendim dört takrir okundu. Takrirlerden ikisi hemen hemen aynı mealdedir. Birisi Dahiliye Encümenine, diğeri, her hangi bir encümenine havalesini teklif ediyor. Yani, birisi tasrih ediyor, diğeri lâalettayin bir encümenine havale olunsun diyor. Diğer iki takrir de aşağı-yukarı birbirine müşabihdir.

YASİN B. (Gazianteb) — İzahat vereceğim.

REİS — Müsaade buyurun, Yasin Bey za-tiâlinizin takriri yoktur.

YASİN B. (Gazianteb) — Vardır. Hüseyin Avni Beyle müştereken verdik.

REİS — Evet efendim, müsaade buyurunuz. Bendeniz izahat vereyim, kâfi görmezseniz siz de izah edersiniz. Efendim İstiklâl Madalyası hakkındaki nizamnamenin bir usulü salimeye raptına kadar bu kısım inhaların tehirini teklif ediyorlar. Halbuki Salâhaddin Beyefendi daha ziyade tasrih ediyor. Yeni usul yerine nizamname diyor. (Nizamname tâbiri yoktur sesleri) Efendim müsaade buyurun. Meclise getirilinceye kadar diyorlar ki buraya gelecek olan şey her hal-de kanun mahiyetinde olacaktır.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Şu halde kanunu tadil demek çıkar. Kanun varken nizamnameye hacet yoktur.

REİS — Efendim, şimdi bu takrirleri reyinize koyacağım. Kabul edilmezse o vakit..

(Salâhaddin Beyin takriri tekrar okundu)

REİS — Efendim, yalnız bir nokta vardır. Sahibi takririn onu da izah etmesi lâzımdır. Bundan; ordudan inha edilenler dâhil midir? (Hayır sadaları) «Ordudan inha olunanlar dâhil değil» buyuyorlar.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Efendim, Orduda İstiklâl Madalyası ile taltifleri icra edilenlerin esarnisi, yapılan sair taltifler gibi Meclisi Âliye gelecektir ve Ordu inhalarında hizmet tasrih edilmiştir. Fakat hidematı mülkiyede bu tasrihat olmadığından bir nizamname yapılmasını arzu ediyorum. Nizamname tâbirinin bâzı rüfeka tarafından suitefsir edildiğini görüyorum. Bendeniz kelime üzerinde musir değilim. Heyeti Vekilenin buraya getireceği şey, burada müzakere edildikten sonra mahiyeti kanuniyeyi iktisabedecektir. İsterseniz talimatname olsun. Bendeniz onun hakkında bir şey demiyorum.

REİS — Müsaade buyurun efendim. Salâhaddin Beyefendi takrirlerini izah ederken nizamnameden bahsettiler. Bunu o kadar şayanı ehemmiyet görmüyorum. - Meclise getirilinceye kadar kaydı bulunduktan sonra ister nizamname olsun, ister talimatname olsun. O, Meclisin bileceği bir şeydir.

(Salâhaddin Beyin takriri tekrar okundu)

REİS — Efendim, tekrar arz ediyorum : Ordudan inha olunanlar müstesna olmak üzere bu takriri reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

6. — BEYANAT

1. — *İtilâf Devletlerinin Türkiye'yi, Lozan'la toplanacak olan Sulh Kongresine davetlerini bildiren nota hakkında Hariciye Vekâleti Vekili Doktor Rıza Nur Beyin beyanati.*

REİS — Efendim, Hariciye Vekâleti Vekili Rıza Nur Beyefendi Meclisi Âlinize bir şey arz edecekler.

HARİCİYE VEKÂLETİ VEKİLİ RIZA NUR B. (Sinob) — Efendim, biraz evvel İstanbul'dan Hariciye Vekâletine şifahi bir nota vâ-

sıl olmuştur. Bu Fransa, İngiltere, İtalya devletleri tarafından yani üç devlet tarafından ayrı ayrı verilmiştir. Fakat notalarını her vakit kolektif olarak müctemian veriyorlardı. Bu defa birer takrir ile şifahi ve ayrı ayrı vermişlerdir. Birisi Fransızca, diğeri İtalyanca ve diğeri İngilizce olarak gelmiştir. Ve münderecatı şudur :

Ankara Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti Hariciye Vekili Beyefendiye :

Ankara Hükümetinin 4 Teşrinievvel tarihli notasına cevaben ve 23 Eylül zeylen, Fransa, Büyük Britanya ve İtalya hükümetleri Ankara Büyük Meclisi Hükümetini Şark'da harbe niha yet verecek bir muahede akdi maksadiyle müzakeratı 13 Teşrinisanide Lozan'da küşadetmek için mümessiller göndermeye davetle kesbi şeref ederler.

Fransa, Büyük Britanya, ve İtalya hükümetleri arasında mümessillerinin salâhiyeti tammeyi haiz olması ve fakat bu murahhasların ikiden fazla olmaması takarrür etmiştir.

İstanbul, 27 Teşrinievvel 1922

OSMAN B. (Lâzistan) — Bu gibi notalarda şimdiye kadar; «Ankara Büyük Millet Meclisi Hükümeti» tâbiri kullanılmıyordu. (Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti) tâbirinin kullanılması için hiç tarafı âlinizden bir ihtar vâkı olmuş mudur?

HARİCİYE VEKÂLETİ VEKİLİ RIZA NUR B. (Sinob) — Efendim, sordukları suale bendeniz şimdilik cevap vermek istemem. Bu mesele mevzuubahis dahi değildir. Mesele büsbütün ayrıdır.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Bu nota üzerine Hükümetçe bir müzakere cereyan etmiş midir?

HARİCİYE VEKÂLETİ VEKİLİ RIZA NUR B. (Sinob) — Efendim şimdiye kadar hiç müzakere cereyan etmemiştir. Ve hiçbir şey konuşulmamıştır ve hiçbir teşebbüs olmamıştır. Nota yeni gelmiştir. Heyeti Celileye arz ediyorum. Tabii Heyeti Vekile bu bapta âcilen görüşecek ve bir karar ittihaz edecek ve Heyeti Celileye arz edecektir.

3. — LÂYİHALAR

1. — *Gümrük Kanununa tezyil edilecek mevad hakkında kanun lâyihası*

REİS — Efendim Gümrük Kanununun bâzi maddelerine zeyl olmak üzere Heyeti Vekileden mevрут lâyhâi kanuniye var. Kavanini Maliye Encümenine havale ediyoruz.

2. — *Tahsisatı fevkalâdei şehriye için bütçe-ye tahsisat konulmasına dair kanun lâyhâsi*

REİS — Tahsisatı fevkalâdei şehriye hakkında Heyeti Vekileden mevрут lâyhâi kanuniye var. Muvazenei Maliye Encümenine veriyoruz.

4. — TEKLİFLER

1. — *Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin, her müddei umumi emrine süvari ve piyade jandarma efradı tefriki hakkında kanun teklifi (2/582)*

REİS — Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin, Zabıtai adliye hakkındaki teklifi kanunisi var. Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

6. — TAKRİRLER

1. — *Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyin, Kadınhanı kazası dâhilindeki iki köyün mahallerinin değiştirilmesine dair takriri*

REİS — Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyin, Kadınhanı kazası dâhilindeki iki köyün mahallerinin nakillerine dair bir temenni takriri var. Heyeti Vekileye gönderiyoruz.

2. — ÂZAYI KİRAM MUAMELÂTI

1. — *Memurin ve müteakidinin terfihî için toplanacak olan Encümeni Mahsusa İktisat Encümeninden intihabedilen zevat hakkında Encümen Riyaseti tezkeresi*

REİS — Encümen intihabatına dair takrirler var. Okuyorum.

Riyaseti Celileye

Memurin ve müteakidinin tensik ve tasfiye ve terfihleri için Doktor Mustafa Beyin takriri üzerine teşkili takarrür eden Encümeni Mahsusa encümenimizden Zamir Bey (Adana), Halil İbrahim Bey (Antalya), Sıddık Bey (Çorum) un intihabedildikleri arz olunur.

25 Teşrinievvel 1338

İktisat Encümeni Reisi

Adana

Zamir

2. — *Adana Mebusu Zamir Beyin, İktisat En-*

cümeni Riyasetine intihabedildiğine dair İktisat Encümeni tezkeresi

Riyaseti Celileye

İktisat Encümeni Riyasetinden istifa eden Mentese Mebusu Tevfik Rüşdü Beyin yerine Adana Mebusu Zamir Beyin intihap kılındığı mâruzdur.

İktisat Encümeni Reisi Mazbata Muharriri
Zamir

Kâtip

8. — MUHTELİF EVRAK

1. — *Erzurum Vilâyeti Meclisi Umumisinden mevрут tâzîm telgrafı*

REİS — Efendim Erzurum Vilâyeti Meclisi Umumisinden mevрут telgraf var. Okunacak :

Ankara'da Büyük Millet Meclisi Riyaseti
Celilesine

Mukaddes ve Mübeccel Ordumuz ezeliyetin bu necip millete ebediyen bahşettiği hakkı hürriyet ve istiklâlî âmâkı ruhundan kopan azim ve imanı ile memzuç kudret ve haşmetiyle bu kadar az zaman içinde ihkak ve tetvicederken vatanın her zerresi bu kutsi ve mübeccel ordunun şâşaaî şua zaferiyle parlarken geçirdiği macerayı mevcudiyetini atıldığı şu ebedî şahrâhı itilâya nispetle ispat edecek kadar kendinde ulviyet ve hak bufan Erzurumumuz Meclisi Umumisini küşadetmekle şimdi bir kat daha müteheyyiç bulunuyor. Hakkı hayat ve hürriyetini demirden silâhlarla fabrikaların infilâk edici hasis mamulâtı ile değil nurdan ezeliyetten masnu ruhlar kadar ebedî ve ilâhî heyecanı millisiyle ve refah ve rehasını asırların teyidettiği meâsiri kerîme ve ulviyeti hayatiyesiyle tekeffül eden bu asil ve aziz milletinin her türlü âmâl ve vesaili saadetine Meclisi âcizane-miz de büyük halâşkâr Meclisine iktifa suretiyle çalışacaktır. Seraperdei mevcudiyetinde tarihlere heyecanlar verecek kadar hârikalar saklı bulunan bu muazzez ve müebbet milletin ulviyeti ruh ve kalbiyle düşmanlarına bile karşı ibraz ettiği vaziyeti kerîmesini tekmil dimağlarında ilâhî bir teessür ile âtilere doğru teveccüh ede ede lâyemut izler açarken bugün açılan Meclisi Âcizanemiz de fatihai ictimamı yokluklar içinde, ebediyetler, zulmetler içinde nurlar yetiştiren Büyük Milletin Büyük Meclisine arzı

şükran ve tazimat olarak ittihaz eder.

Hali İnikatta bulunan Er-
zurum Vilâyet Meclisi
Umumisi Reisi
Vali
Sabit

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Münasip ce-
vabı Divanı Riyaset yazsın efendim.

REİS — Efendim Divanca münasip cevap
yazılır.

NUSRAT EF. (Erzurum) — Reis Bey imza
yalnız valinin midir, yoksa başka imzalar da
var mı?

REİS — Efendim yalnız valinin imzası var-
dır.

3. — *Mebuslardan bâzılarına izin verilmesinae*
dair Divanı Riyaset kararı

REİS — Divan kararı var. Okunacak.

Heyeti Umumiyyeye

Muş Mebusu Kasım Beyin üç ve Bitlis Mebu-
su Hüsnü Beyin iki ay müddetle mezun addi
Divanı Riyasetçe tensibedilmiş olmakla Heyeti
Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efen-
dim.

28. 10. 1338

Büyük Millet Meclisi
İkinci Reisvekili
Musa Kâzım

REİS — Efendim! Muş Mebusu Kasım Beye
3 ay mezuniyet itasını kabul edenler lütfen elle-
rini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Bitlis Mebusu Hüsnü Beye iki ay mezuniyet
itasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın.
Kabul edilmiştir.

4. — *Kırşehir Mebusu Sadık Beyin tahsisatı-
na dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Efendim! Kırşehir Mebusu Sadık
Beyin muhassasatına dair Divanı Riyaset kara-
riyle işbu kararın reye vaz'ına dair takrir var.
Okunacak.

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine
Talebin hak, istinatgâhım kanunu
hâkim tanıyan Meclisi Âlidir.

Nisabı müzakere Kanununun bin üç yüz otuz
altı senesi gâyesine değim mer'î olan altıncı

maddesi mucibince seneci mezkûrede tahakkuk
eden tahsisatımı ahnağa elhaletü hazihi mu-
vaffak olamadım. 109, 118, 153 nci içtimaat
6 Kânunuevvel 1336, 20 ve 19 Şubat 1337 tarihli
zabıtnameler muhteviyatından müsteban buyu-
rulacağı üzere tahsisata istihkakım Divanı Ce-
lili Riyasetçe kabul fakat Heyeti Umumiyyeye
evvelen meskûtünanah kalmış. Saniyen tazminat
kabul, salisen kararı sabıkım tashihine lüzum
görülmediği beyan buyurulmuştu halbuki:

1. — Maddei mezkûre Büyük Millet Mec-
lisi âzasına dört ay için (Bin iki yüz elli lira)
tahsisat verilmesi lüzum ve sarahatini âmirdir.

2. — Bendeniz Büyük Millet Meclisinin esas
âzası ve milletin hakiki mümessiliyim.

3. — İnhilâl etmiş bir mebusluğa yeniden
intihabolunmuş ve bu suretle diğerini istihlâf
etmiş bir Mebus değilim.

4. — Bilûmum rüfekayı muhteremem bu
madde hükmünden bihakkın ve kanunen müs-
tefidolmuşlardır.

5. — (91) nci İçtima Birinci Celse 27 Teş-
rinievvel 1336 tarihli zabıtnamede mazbut bu-
lunduğu üzere Mersin'den müntahibolmadığın-
dan dolayı mebusluktan çıkarılmış olan Hüse-
yin Hüsnü Bey muhasebe tahsisat defterinde
(533) numarada 20 Teşrinievvel 1336 tarihinde
kırk beş bin ve 841 numarada 12 Teşrinievvel
1336 tarihinde on beş bin iki, minhaysilmecemu
altmış bin kuruş tahsisatını almış olduğu hal-
de müntahabi hakiki olduğundan dolayı kabul
buyurulan Mersin Mebusu Yusuf Ziya Bey da-
hi tahsisatını bihakkın ve kâmilan almıştır.

6. — Meclise teşrinievvel 1336 tarihinde il-
tihak eylemiş olan mumaleyh Yusuf Ziya Bey
ile Kırşehir Mebusu Yahya Galib Bey tahsisat-
larını tamamen almışlardır.

7. — İstedğim bir hakkı sarifi kanunidir.
Yoksa butlanı zâhir veyahut bir talebi nâhak
değildir.

8. — Hukukan kendileriyle müsavi olduğum
arkadaşlarımdan istisnaiyetimi icabettirecek bir
sebeup ve hikmeti kanuni gayrimevcud olduğun-
dan cidden hukukan pek derin müteellim olu-
yorum.

9. — Hakkımı Heyeti Muhteremei Umumiyye-
ye teslim ettirmek için Kanunun fevkünde bir
kuvvet tasavvur edemiyorum.

10. — Vâzın Kanun olan Meclisi Âlinin, Ka-
vaninî mevzuatı ahkâmı sarifa ve katiyesine

riayet ve inkiyat buyurmayacaklarının tahayyülünü bile en edim tahayyülâtan ad ve telâkki ediyorum.

11. — Vâkıf ve muttali olduğu hakayıkı kanuniye ve mantıkıyeyi ret buyurmak nakısından Heyeti Celilei Umumiyeeyi tenzihle kesbi şeref eylerim.

12. ... Dâvayı bâtlın vacibürredolduğunu müdrük olanlardan olduğumdan dolayı (hak) karşısında âzayı muhteremenin ferdan ferda eğilmek ve prestiş faziletini izhar buyuracaklarına kâmilen mutmain bulunuyorum. Binaenaleyh mebdei iltihakım olan 27 Teşrinisani 1336 tarihinden 1 Mart 1337 tarihine kadar salifülârlar Nisabı Müzakere Kanununun altıncı maddesi hükmünece tahsisatı mütahakkıka olan (bin iki yüz elli) liradan müddeti mezkûre zarfında tazminat nam ve unvaniyle verilmiş olan minhaysilmecmu (üç yüz on üç) liranın icrayı mahsubiyle müstahakkık bakıyei tahsisatının verilmesi hususunun heyeti idareye emir ve irade buyurulmasını hakka tapmakla vâsılı hak olan Heyeti Umumiyei Muhteremenin insaf ve adaletlerine arz ve tevdi eyliyorum. Heyeti Umumiyeeye sevk ve arz olunmak üzere bu bap-taki hakkımın kabulünü mutazammın kararı âdil ve âcili ittihaz buyurulmasını Divanı Celili Riyasetten istirham eylerim efendim.

12 Teşrinievvel 1338

Kırşehir Mebusu
Sadık

Heyeti Umumiyeeye

Nisabı müzakere Kanununun altıncı maddesi mucibince Meclise iltihakı senesi olan 1336 senesinden ilk dört aya ait bin iki yüz elli liradan kendisinin mezkûr sene Mecliste bulunduğu müddete mahsus kısmından tazminat unvanı ile aldığı üç yüz on üç liranın icrayı mahsubiyle bakıyei tahsisatının itasına dair Kırşehir Mebusu Sadık Bey tarafından mûta ve sureti musaddakası merbut takrir Divanı Riyasetin 18 Teşrinievvel 1338 tarihli otuz ikinci içtimamda tetkik ve mütalâa olundu. 1336 senesi Teşrinisanisinin yirmi yedinci günü ilk defa Meclisi Âliye iltihak etmiş olan Sadık Beyden evvel Kırşehir Mebusu sıfatıyla Meclise iltihak eylemiş ve aynı tarihli Heyeti Umumiye içtimamında ıskat edilmiş olan Bekir Efendi senei mezkûre tahsisat devrine ait muhassasatı kâmilan almış olduğun-

dan tarihi mezkûrde mebusluğu kabul edilmiş olan Sadık Bey mezkûr devreye aidolmak üzere yeniden tahsisat itası idarece mümkün görülmemiş ve bunun üzerine mumaileyhin vâkı olan müracaatı Divanı Riyasetin 19 Kânunuevvel 1336 tarihli içtimamında tezekkür olunarak (Mebusu sabık Bekir Efendi mevzuubahis tahsisatı almış olduğu cihetle Sadık Bey Meclise iltihak eylediği tarihten itibaren yalnız tazminat itası için keyfiyetin Heyeti dareye tebliğine karar verildiği gibi mumaileyhin vâkı olan müracaatı üzerine keyfiyet 21 Kânunuevvel 1336 tarihli 118 nei ve 19 Şubat 1337 tarihli 153 neü içtimamı umumilerde dahi mevzuubahsolarak Sadık Bey senenin tahsisatı verilmiyerek ancak tazminatı şehriyesi ita olunabileceği Heyeti Umumiyece karargir olmuştur.) Sadık Beyin muahharan aynı mahiyette vermiş olduğu takrir de Divanı Riyasetin 27 Nisan 1338 tarihli dördüncü içtimamında tezekkür olunmuş ve «keyfiyet, Heyeti Umumiyece iki defa kabul edilmediğinden muamele ifasına imkân olmadığına» karar verilmişti. Mumaileyh sureti musaddakası merbut takrirıyla evvelki metalibatını tekidetmiş olduğundan keyfiyet tekrar tetkik olunmuş ise de mevzuubahis mesele evvelece Heyeti Umumiyece reddedilmiş olduğuna nazaran bu hususta yeniden bir karar ittihazi icabediyorsa bunun Heyeti Celileye aidolduğu tezekkür edilmiş olmakla arzı keyfiyet olunur efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
İkinci Reisvekili
Musa Kâzım

REİS — Efendim, bu hususa ait bir takrir var, o da okunacak.

Riyaseti Celileye

Kırşehir Mebusu Sadık Bey tarafından tahsisatına dair verilen takririn âraya vaz'ı ve kabulünü arz ve teklif eyleriz efendim.

Teşrinisani 1338

Erzurum	Eskişehir	Muş
Hüseyin Avni	Eyüb Sabri	Abdülğani
Muş	Oltu	Ergani
Kasım	Rüstem	Mehmed Emin
Erzurum	Erzurum	Biga
Mustafa Durak	Süleyman Necati	Hamid
Batum	İçel	İçel
Edib	Naim	Sâmi

Canik	Canik	Canik
Şükrü	Süleyman	Emin
Tokad	Trabzon	Sivas
Rifat	Celâleddin	Vâsıf
Sinob	Sinob	Kastamonu
Şevket	Rıza Vamık	Hulusi
Kastamonu	Karahisarı Sahib	Karahisarı Şarki
Besim	Mehmed Şükrü	Vasfı
Kayseri	Kayseri	Kozan
Âtîf	Sabit	Dr. Mustafa
Kastamonu	Mersin	Kângırı
Abdülkadir Kemalî	Salâhaddin	Neşet
Kângırır	Genç	Van
Said	Celâl	Tevfik
Yozgad	Menteşe	Mersin
Ahmed	Sadeddin	Hasib

REİS — Efendim, bu şimdi okunan son takrir kifayet takriri midir, nedir? Ben anlıyamadım. Divanı Riyaset bunu Heyeti Umumiyye sevk etmiştir. Takrir vermeye esasen lüzum yok. Bu reye konduğu zaman ya reddedilir, ya kabul edilir. (Bu takrir nedir? Anlaşılmadı, gelinler izahat versinler. Sadaları) Efendim esasen Heyeti Umumiyenizde bu mesele iki defa mevzuubahsolmuş ve her iki defa da Meclisi Âli bu meseleyi reddetmiş. Fakat arkadaşımız bu meseleye kanaat getirmemiş ve tekrar Divanı Riyasete müracaat etmiş, evrakını Divan buraya sevk etmiştir. Arzu buyurursanız müzakere edelim. (Hayır, hayır, sesleri)

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Delâilî cedide zuhur ettiği takdirde on defa Mecliste mevzuubahsolabilir. (Gürültüler)

REİS — Müsaade buyurunuz, onda hiç şüphemiz yoktur, Nusrat Efendi Hazretleri. Fakat Divanı Riyaset hiçbir delâilî cedide görmemiştir. Sadık Beyefendi kendisi arzu ederse izahat versinler. Buyurunuz efendim.

SADIK B. (Kırşehir) — Efendim bendeniz (Efendim, işitmiyoruz, yüksek söyleyiniz sadaları) 27 Teşrinisani 1336 da Meclisi Âlinize iltihak ettim. Mazbatam vardır. Tahsisat için Heyeti İdareye müracaat ettim. Heyeti İdare, Bekir Ağanın meselesi hallolunsun dedi. Bekir Ağanın ne meselesi var dedim? Tahsisat verdik dediler. Bendeniz tahsisat meselesini anlamadım. Benim tahsisatım vardır. Bekir Ağanın mebusluğu neden mevzuubahsoluyor? Hâsılı tahsisatım hakkında müspet veya menfi bir karar verilmedi. Halbuki Nisabı müzakere Kanununun

dördüncü maddesi mucibince, Büyük Millet Meclisi âzasına dört ay için tahsisat veriliyor. Benim bütün emsalim bu parayı aldı. Bendeniz de arkadaşlarımızdanım. Bu hususta emsal de vardır. Meclisi Âlinize Mersin'den Hüsnü Bey isminde bir zat gelmiştir. Sonradan Yusuf Ziya Bey bihakkin Hüsnü Beyin yerine gelmiştir. Bu Heyeti İdare defterinde mukayyettir. Eğer o zat bulundu dersiniz, senenin son aylarında bu parayı alan arkadaşlarımız vardır. Bendeniz Nisabı müzakere Kanununun altıncı maddesinin sarahatine ve kanunun hâkimiyetine binaen Meclisi Âlinin kanuna riayetini rica ederim. Adalete sığınarak Meclisi Âlinize müracaat ediyorum.

YASİN B. (Gaziantep) — Burada bulunmadığı zamanlardaki tahsisatını mı almak istiyor?

SADIK B. (Kırşehir) — Bekir Ağa mebus olduğundan tahsisatını almıştır. Bendeniz de mebusum. Nisabı müzakere Kanunu sarihtir ve emsali de vardır. Bana da tahsisat verilsin.

YASİN B. (Gaziantep) — Bekir Ağa tahsisatını size mi versin, yoksa siz ayrıca mı istiyorsunuz?

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendiler zamanıyla bir yanlışlık olmuş. Bir mebus; ya tam bir mebusdur veya noksan bir mebusdur. Zannedirim, bir mebus emsali gibi her türlü hukuka maliktir. Şimdi ortada ya bir yanlışlık var veya yahut doğruluk vardır. Onu şimdi tetkik edeceğiz. Bekir Ağa intihab olunmuş, Sadık Efendi de mahkûm addedilerek intihabı keelenlemyekün addedilmiş. O zaman Heyeti Celile, bütün Türk Milletinin vekili olmak hasebiyle Bekir Ağanın mebusluk hakkını kabul etmiştir. O zatın bu hakkını nez' ve bu haktan mahrum edecek hiçbir esbabı hukukîye yoktur. Heyeti Celilenin kararıyla o adam da mebus oldu. Kırşehir'in mebusu beş olacak iken altı olmuş. Halbuki o zat bütün memleketin mebusu oldu. Bundan ricat... Bilmem ki nasıl olur? Ve buna hangi kavaidi hukukîyeye istinaden ve nasıl karar verildiğini bendeniz anlamıyorum. Sonra bu zatın hakkı teslim olunuyor. Siz mahkûm telâkki ediniz veya yahut da evsafı lâzimeyi haiz bulunmadınız dediniz, mebusluğunu kabul etmediniz. Bekir Ağanın mebusluğu kabul edildi. Bilâhara Sadık Beyin hakkı teslim edilerek mebusluğu kabul edildi. Şimdi Sadık Bey mebusluğa kabul edildiği tarihten itibaren Bekir Ağanın vekili değildir

ki, Bekir Ağanın ıskatı tarihinden sonraya aid olan tahsisatı alsın. Bu arkadaşımız da bütün hukukunu haizdir. Bu tahsisat seneliktir. Hazineyi korumak, Hazine den para çıkarmamak meselesi başkadır. Mebusluk ne gibi hukuk bahsediyorsa, bu arkadaşımız da o hukuktan bîhakkın istifade edecektir. Bekir Ağa yanlışlıkla ıskat edildi. Ben Büyük Millet Meclisinden yanlış bir işin sudurunu kabul etmiyorum. Hata sâdır olmaz. Her sâdır olan şey doğrudur. Yaptığımız hatayı belki bilmiyerek yapıyoruz. Böyle belki binlerce hatamız vardır. Belki de binlerce lira milleti ızzar ediyoruz. Fakat bundan başka bir tarık yok. Bekir Ağa meselesi bugün kalsın. Yalnız Bekir Ağa Sadık Beyin vekili değildi. Bekir Ağanın aldığı para Sadık Efendinin hesabına kaydolunamaz. Bu zatın mebusluğu kabul olduğundan itibaren tahsisatını alacaktır. Tahsisat ise seneliktir. Tazminat değil, tazminat, mahiye hesabıyledir. Fakat tahsisat o zamanki kanuna göre toptan veriliyordu. Binaenaleyh Sadık Efendi haklıdır. Haklı şahsi bütün hukuk gibi mukaddestir. Buna hürmet etmek vecibei zîmmetimizdir.

REFİK B. (Konya) — Fazla verilmiş ise Meclisi Âlinin tazmin etmesi lâzımdır.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim Meclisi Âlinin hatasıyle israf edilmiş diğer emval gibi bu da böyle sarf edilecektir. (Bravo sesleri) Allah bizi daima böyle yanlış yollardan esirgesin.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — 1336 senesi Nisanın yirmi üçünde Meclisin burada inikaddettiği zaman - burada bulunan arkadaşlar pekâlâ bilirler - ilk dört ay için tahsisat, sonra da tazminat devresi başladı. Arkadaşlar her halde tahattur ederler ki; o dört ay zarfında mezunen gidenler halen müddeti mezuniyetleri kadar ifayı vazife etmediklerinden dolayı o tahsisata lâyık olamamışlardır. Gûya burada bulunmadıklarından o tahsisata müstahak bulunmuyorlar. Buradan tahsisat almak için mezun buldukları müddet kadar ifayı vazife ediyorlardı. Bu müddet bittikten sonra eğer tazminat devresine yetişirlerse tazminat alıyorlar. Yoksa alamıyorlar. Her halde o dört ay tahsisat devresine aid olan noksanı ikmal ediyorlardı. Sadık Bey de, kendileri burada ifade buyurdıkları gibi, Teşrinlerde buraya gelmiştir. Tahsisat devresi geçmiş, tazminat devresinde Meclise iltihak

etmiş oluyorlar ve aneak tazminata müstahaktırlar. Bu mesele iki defa buraya gelmiş ve hakkında müzakere cereyan etmiş, bu noktai nazardan Meclisçe reddedilmiştir. Meclis müdafaa ve talebini mulik görmemiş, reddetmiştir. Binaenaleyh bugün tekrar bunu mevkii müzakereye ve reye koymaya hacet yoktur. Ben deniz bunu teklif ediyorum.

REİS — Efendim, söz isteyen kalmadı.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Efendim, mesele lüzumu kadar tenevvür etti. Maahaza bir arkadaşımız buyurdular ki; bir tazminat devresi, bir de tahsisat devresi vardır. Tahsisat devresi geçtikten sonra tazminat devresinde işe başhyanlar, tazminat alır. Hayır; mesele böyle değildir. Nisabı Müzakere Kanunu sarihtir. İlk defa Meclis teşekkül ettiği zaman, ilk devre için tahsisat olmak üzere 1 200 lira Nisabı Müzakere Kanunu ile kabul edildi. Bu, İstanbul'daki Meclis misillü, ki o Meclisin tahsisatı 1 250 lira idi. Meclis, bunu dört ay için mutlak olarak kabul etmiştir. Bu miktar Nisabı Müzakere Kanununda, dört ay için verilecek denildi. Tahsisatımız, dört ay içindir. Ondan sonra burada kalmak isteyenler, ücret alıyorlar ve burada kalmakla meşrut ve mukayyedolmakla yüz lira alır. Kendisi, Meclise Teşrinievvelde dâhil olduğundan dolayı bu zaman, Sadık Bey için tazminat devresi değil, tahsisat devresiydi. Sadık Bey, dört ay devam edecek, dört ay için bin iki yüz lira alacaktır. Bu, dört aydan fazlaya kalırsa Sadık Bey o zaman tazminat devresine dâhil olacak ve tazminat alacaktır. Yoksa arkadaşımızın buyurduğu gibi değildir. Veievki o hakkı Meclisten reddedilmiş olsun, hak, yine haktır ve Meclisi Âlinin hakka hürmet etmesi lâzımdır. Binaenaleyh; o arkadaşın hakkını tasdik etmek lâzımgelir. Hatâta iki defa olsa bile tanınmalıdır. Nasılsa anlaşılmamazlık yüzünden bu mesele evvelce reddedilmiş ise, bu gibi bir hakkı tashih etmek Meclisin büyüklüğü şanındandır.

REİS — Efendim bunu reyi âlinize vaz'etmek için bittabi Divanı Riyasetin mazbatası olamaz. Çünkü Divanı Riyasetin vazifesi ancak meseleyi Meclisi Âlinize arz etmektir. Kendilerinin burada tahsisat talebini havi tavrı vardır. Bu tavrı Sadık Beyindir. O, reyi âlinize konacaktır.

YASİN B. (Gazianteb) — Reis Bey müsaade buyurun...

REİS — Efendim, neden bahsediyorsunuz?

YASİN B. (Gazianteb) — Bendeniz bunların reye konulmasından bahsediyorum.

REİS — Nedir, yani söz mü söyleyeceksiniz?

YASİN B. (Gazianteb) — Hayır efendim, usul hakkında bahsediyorum. Bu mesele Mecliste mevzuubahs oldu ve reddedildi, deniliyordu. Hakikaten reddedildi mi?

REİS — Efendim, müzakerenin başlangıcında arz ettim. Bu, (1336 ve 1337) de reddedilmişti.

YASİN B. (Gazianteb) — O halde müzakereye lüzum yoktur.

REİS — Neyi söylüyorsunuz efendim? Bu nasıl müzakere edildi?

NEBİL EF. (Karahisarı Sahib) — Müsaade buyurun. Bu reye vaz' olunacaksa, o zamandaki almış olduğu dört aylık tazminatı da mahsubediniz. (Hayır, sesleri)

REİS — Efendim, şimdi reyî âlinize vaz' edeceğim. Mesele Kırşehir Mebusu Sabık Efendinin takriridir. Yani o zamanki tahsisatını istiyor. Bunu reyî âlinize vaz' ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

2. — *Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, encümenlerden infikâk edecek âzaya dair takriri*

REİS — Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, encümenlerden infikâk eden âzaya dair bir takriri var, Nizamnamei Dahilî Encümenine gönderiyoruz.

(Tahsisatı tâyini esami ile reye koyunuz sesleri) Efendim. Tahsisat yekûnu iade edilinceye kadar reye koymakta mazurum.

9. — MAZBATALAR

1. — *Evkaf Nizamnamesinin 1 ücü füsüne mevzu meblâğın tezyidine dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Evkaf Nizamnamesindeki tamirat ve inşaat bedellerinin on bin kuruşa iblâğı hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası var. Ruznameye alıyorum, efendim.

2. — *Harıçten ithal edilecek otomobil ve sair vesaiti nakliyeden Gümrük Resmî alınmasına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Zatülhareke vesaiti nakliyenin Gümrük Resminden istisnasına dair olan lâyihai kanuniye hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası var, onu da ruznameye alıyorum

3. — *Misakı Millî hudutları haricinde kalan memurinin maaşları hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — «Misakı Millî hududu» haricinde kalan memurinin tekaütleri hakkındaki lâyihai kanuniyenin Encümeni mahsusa itasına dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası var. Muvazenei Maliye Encümeni acaba hangi Encümeni Mahsustan bahsediyor?

NECATİ B. (Erzurum) — Geçen gün teşekkül eden Encümeni Mahsustur.

REİS — Evet efendim; geçen gün teşekkülü takarrür etti. Tahattur ettim. O teşkili takarrür eden Encümeni Mahsusa havale ediyoruz.

4. — *Zonguldak kömürlerinden İhracat Resmî alınmaması hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Zonguldak havzei fahmiyesinden ihracedilecek kömürlerden Gümrük Resmî alınmamasına dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası var, onu da ruznameye alıyoruz.

6. — *Mebus harcırahları hakkındaki Kanununun tefsirine dair Riyasetisaniye tezkeresi ve Kanunu Esasi Encümeni mazbatası*

REİS — Âza harcırahları hakkındaki Kanunu Esasi Encümeni mazbatası var. Bunu da Pazartesi ruznamesine alıyoruz.

3. — *Muş Mebusu Hacı Ahmed Hamdi Efendi ile arkadaşlarının Nisabı Müzakere Kanunununun âza harcırahlara mütaallik yedinci maddesinin tefsirine dair Kanunu Esasi Encümeni mazbatasının ruznameye alınmasına dair takriri*

REİS — Efendim Muş Mebusu Ahmed Hamdi Beyle rüfekaşının bir takriri var.

Riyaseti Celileye

Nisabı müzakere Kanununun yedinci maddesinin tefsiri hakkında Kanunu Esasi Encüme-

ninden mevрут mazbatanın takdimen müzakeresini arz ve teklif eyleriz.

28 Tegrinievvel 1338

Muş	Muş
Ahmed Hamdi	Abdülğani
Bitlis	Ergani
Vehbi	Sırrı

REİS — Efendim, ruznameye alınması muhakkaktır. Takdimen müzakeresi, demek bugünkü ruznameye almak, demektir. Evvelce bir kararınız vardı, bugünkü ruznameye, diye teklif olunmıyacaktı. Onun için bunu arzu ederseniz Pazartesi ruznamesine alalım, Pazartesi ruznamesine alınmasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

4. — Trabzon Mebusu Hasan Beyle arkadaşlarının, Kırşehir sabık Mebusu Bekir Efendiye ait İstida Encümeni mazbatasının müstacelen müzakere edilmesine dair tavrı

REİS — Yine böyle ruznameye mütaallik Trabzon Mebusu Hasan Beyle rüfekasının tavrı var.

B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Kırşehir Mebusu sabık Bekir Efendiye aid olup İstida Encümenince Heyeti Celileye tevdi olunan evrakın bir karara raptı için evrakın müstacelen ve tercihan kıraat buyurulmasını teklif eyleriz.

15. VIII. 1338

Trabzon	Çorum	Eskişehir
Hasan Hüsnü	Okunamadı	Mehmed Emin
Niğde	Kırşehir	İçel
Atâ	Müfid	Haydar Lûtfi
Malatya	Dersim	Dersim
Hacı Bedir	Mustafa	Mustafa Ağa
Ergani	Ergani	Diyarbakır
Hakkı	Nüzhet	Hamdi
Urfa	Bayezid	Antalya
Nuri	Süleyman Sudi	Hasan
Eskişehir	Adana	Siverek
Niyazi	Abdullah	Lûtfi
Bayezid	Aydın	Biga
Okunamadı	Tahsin	Hamdi
Kastamonu	Burdur	Kırşehir
Besim	Âkif	Yahya Galib
Bolu	Diyarbakır	Eskişehir
Nuri	Âkif	Eyüb Sabri

Mardin	Trabzon	Canik
Necib	Ali Şükrü	Süleyman
Batum	Mardin	Mardin
Edib	Okunamadı	Okunamadı
Erzincan	Ertuğrul	Üsküdar
Emin	Mustafa Kemal	Hüseyin Hüsnü
Hakkâri	Kütahya	Edirne
Mazhar Müfid	Besim Atalay	Şeref
Erzurum	Kütahya	Muş
İsmail	Seyfi	Kasım
Lâzistan	Karahisar	Ankara
Osman	İsmail Şükrü	Hilmi
Bayezid		Yozgad
Mehmed		Ahmed

REİS — Efendim, Kırşehir Mebusu Bekir Efendiye ait evrakın müstacelen müzakeresini teklif ediyorlar.

CEMİL B. (Kütahya) — İzahat versinler.

REİS — İşte izahat efendim. Kırşehir Mebusu sabık Bekir Efendiye aittir. Müstaceliyet teklif ediyorlar. Müstacelen müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın. İstical kabul edilmemiştir. Şimdi tercihan, yani demin arz ettiğim gibi bundan sonraki ruznameye, yani Pazartesi ruznamesine alınmasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Efendim bugünkü ruznamede memaliki müstahlasa hakkında Encümeni Mahsusun yaptığı lâyihai kanuniye vardır. Bu lâyihai kanuniye yapılmıştır. Ancak tabolunuyor. Yani şimdi bize tevdi edilmiştir ve tabolunuyor. Onun için eğer arzu ederseniz tabolunmazdan evvel müzakeresine başlayalım. Yok eğer arzu ederseniz bu tabedilinceye kadar tehir edelim, başka şey müzakere edelim. (On dakika teneffüs edelim, sadaları)

İSMAIL SUBHİ B. (Burdur) — Müsaade buyurursanız efendim bu üç krtâ lâyihai kanuniye yarım saatte tabedilemez. Binaenaleyh başka bir şey müzakere edelim. Encümenin teklifinin Hükümetin teklifinden pek az farkı vardır. Bu, imlâ suretiyle burada tashih edilebilir.

RİFAT B. (Tokad) — Reis Bey, ilk içtimada müstaceliyetle müzakeresi kabul edilen şüheda ailelerine verilecek levhai takdir hakkında bir lâyihai kanuniye vardır.

REİS — Müsaade buyurun efendim. Şimdi bunun tab'ını bekliyeceğiz. Onun tab'ına kadar

şimendiferler tarifesinin tadiline dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbataları var. Arzu ederseniz bunun müzakeresine başlayalım. Şimdi onun müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

5. — Şimendifer tarifesinin tenzili hakkındaki Kanunun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.

Ankara

22. X. 1338

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

20 Eylül 1338 tarih ve 266 numaralı Beşinci Avans Kanununun Anadolu - Bağdad Demiryolları nakliyat tarifesinin tenziline mütedair dördüncü maddesinin şimendifer için hayati bir mesele teşkil ettiği halde tetkikatı amika icra ve bu hususta alâkadar vekâletin mütalâa ve muvafakati istihsal edilmeyerek tanzim ve teklif edilmesi tatbik hususunda müşkülât ihdas ettiği, ezcümle tarifelerin altı misline iblâğını mübeyyin 2 Şaban 1339 ve 9 Nisan 1337 tarih ve 110 numaralı Kanunu sabıkın hükmünü feshettiği halde mezkûr kanunu sabıkta beyan olunan İzmir - Kasaba ve Temdidi Demiryollarından bahsedilmemek gibi müphemiyeti mezkûr müşkülâta bâis olduğu ve tarifelerin altı misli tenzili suretiyle hasılatı nakdiyesi on beş bin liraya tenezül edecek olan ve halbuki elyevm müstacel birçok tamirâtı saireye mukabil iki yüz bin lira masraf ihtiyarına mecbur bulunan Anadolu - Bağdad hattının idamei hayatının müşkül bulunduğu ve yeni istirdedilen mahallerde birçok istasyonlar tesis, fazla katar tertibi ve memurin kadrosunun bizzarure tevsi dolayısıyla en çok varidata muhtaç ve en lüzumlu olduğu bir sırada hattı mezkûrun bir müddet sonra parasızlık yüzünden duçarı tevakkuf olacağı ve hattın bu açığının Hazinei Maliyeden matlubatına mukabil verilecek paralarla kapatılması da imkânı malinin ademi müsaadesine mebni gayrivâridolduğu ve ambarlarında mevcut edevat ve levazımı istihlâk edile edile tükenen ve tesisatı sabite ve müteharreklerinin birçoğu düşman tarafından tahrib edilen Anadolu - Bağdad hattının katiyetle muhtacolduğu levazımının mübayaası ve memurinin maaşatı temin edilmedikçe işletilmesi imkânı olmadığı gibi işbu masarifine mukabil Maliyeden muntazam ve tam tediyat icrası da

nâkabil görüldüğü ve mezkûr şimendiferlerin masarifinin kısmen kendi nasılatıyla temini suretiyle tevakkuftan vikaye edilebilmesi ancak Beşinci Avans Kanununun tarife tenziline mütedair maddesinin tadil veya tebdiliyle kabil olabileceği ve esasen 9 Nisan 1337 tarih ve 110 numaralı Kanunu sabık mucibince altı misline iblâğ edilmezden evvel tarifelerin dört misli olarak tatbik edilegeldiği cihetle Beşinci Avans Kanununun dördüncü maddesi müeddasının tarifei esasiyenin dört misline tenzili suretinde tefsiri veya maddei mezkûrenin o yolda tadili hakkındaki Nafia Vekâletinin 3 - 7 Teşrinievvel 1338 tarih ve Demiryollar Müdüriyeti Umumiyesi 3312/5485 numaralı tezkeresi İcra Vekilleri Heyetinin 21. X. 1338 tarihli içtimanda tezekkür ve keyfiyetin berayı tefsir Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı takarrür etmekle icrayı icabiyle neticesinin işarına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
İcra Vekilleri Heyeti Reisi
Hüseyin Rauf

Kavanini Maliye Encümeni mazbatası

Nakliyatı askeriye için icabettirdiği masarifi fevkalâdenin temini için Heyeti Celilece Mükellefiyeti nakliyei askeriye namıyla ve 18 Nisan 1338 tarihli Kanunla tesis edilen vergiden senevi (800 000) lira varidat husulü tahmin edilmiş ise de nakliyatı askeriye için bütçeye mevdu bir milyon sekiz yüz bin lira masarifi Eylül gagesine kadar kâmilan sarf edilmesine mebni Müdafai Milliye ve Maliye vekâletlerinin gösterdiği lüzum üzerine 20 Eylül 1338 tarihli Beşinci Avans Kanununun üçüncü maddesiyle Müdafaai Milliye bütçesinin nakliyatı umumiye maddesine iki milyon lira tahsisatı daha ilâve edilmiş olduğundan ve işbu tahsisatın temin ve tediyesi için doğrudan doğruya cibayet olunan bir vergi ihdası müşkülâtı müeddi olacağından ve esasen nakliyat bedelâtında Müdafaai Milliye Vekâletinin Şimendifer İdaresine (1 800 000) lira raddesinde borcu olduğu anlaşıldığından munhasıran nakliyatı askeriye karşılığı olmak üzere şimendifer tarifesi üzerinden dört misli Harb Karşılığı Vergisi cibayeti Nafia Vekâleti Celilesinin işarı ve Nafia Vekili Beyin encümenince istima edilen mütalâası üzerine encümenimizce muvafık görülmekle olbapta tanzim edilen lâyhâi kanuniye

merbutan takdim kılınmıştır. Kabulünü Heyeti Celileye arz edebiliriz.

Reis	Mazbata Muharriri
Gazianteb	Hakkâri
Ali Cenani	Mazhar Müfid
Kâtip	Âza
Yozgad	Erzincan
Feyyaz Âli	Okunamadı
Âza	Âza
Erzurum	Yozgad
Âsım Vasfi	Bahrî

MADDE 1. — Anadolu ve Bağdad Demiryolları ve Uşak - Afyon Karahisar nakliyat tarifesi üzerinden dört misli Harb Karşılığı Vergisi istifa olunur.

MADDE 2. — İşbu harb karşılığı Hazineye bulunan matlubatına mukabil Şimendifer İdaresi tarafından cibayet ve sarf ve sene nihayetinde muamele mahsubiyesi iera edilir.

MADDE 3. — İşbu kanun Teşrinisani 1338 tarihinden itibaren meriyülieradır.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Nafia Vekili memurdur.

REİS — Muvazenei Maliye Encümeni bir şey söyleyecek mi?

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Bir şey söyleyen varsa ona cevap veririz.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Efendim bendenizin öğrenmek istediğim mesele şudur. Hükümet bir gün gelir altı misil zam lâzım, der. Bir gün geçer, hiçbir şey lâzım değil, ayne eski bedeli almak lâzımdır, der. İki gün geçer arkasından dört misli vermek lâzımdır, der. Bu nasıl bir siyaseti maliye ve nasıl bir muvazenedir ve bunun memleketin iktisadiyatı üzerinde ne kadar tesirleri azımdır? Binaenaleyh soruyorum Hükümetten; birinci ikinciyi mütakıben, üçüncüyü icabeden esbab nedir? Ve bu muvazenesizlik Meclisten nasıl geçiyor? Ve bizim Heyeti Vekilemiz böyle ihtisâsî aletlerimiz, ihtisâsî yerlerimiz olduğuna nazaran devairi aidesi yani mütaadit devair nasıl böyle yekdiğerini nakız ve iptal eden teşebbusat karşısındadır, her ne kadar makadirin tenzili Maliye Vekâleti tarafından beyan ve ityan olunmuş ise de zannediyorum ki Maliye Vekâleti doğrudan doğruya sırf bir mesaili maliye olduğuna dair beyanatta bulunamıyacaktı ve bu

meselenin alâkadar olduğu Nafia Vekâletiyle mutabık kalmadıkça Heyeti Aliyenize beyanatta bulunamıyacaktı. Binaenaleyh Hükümetin mütesanit ve az - çok yekdiğerleriyle biraz olsun anlaşmadan buraya geldiklerini zannediyorum. Binaenaleyh bu gibi şeylerin memleketi tekrar yanlış bir siyaseti maliyeye götürüp götürmiyeceğini anlamadığımdan heyeti umumiyesini dinlemek isterim. Evvelâ Hükümet müspet bir tarz bulmalıdır.

REİS — (Nafia Vekili Feyzi Beye hitaben) Söz vereceğim efendim; görüyorsunuz ki kâtipleriden birisi yoktur, kâtip buluncaya kadar bekliyeceğim.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Efendim Avans Kanunu mucibince tarifenin zammıyatı ilga edilirken çağırıp Nafia Vekâletinin noktai nazarı alınmadı. Yalnız Muvazenei Maliye Encümeni ile Maliye Vekili arasında takerür eden esas üzerine yapılmış. O zaman denildi ki, şirketin Hazineden alacağı vardır. Bu tabii verilemediğinden zammıyat ile şirketin alacağı tezayüdedecektir. Bunu indirelim. Halbuki hattın bu suretle, yani tarifei asliye üzerine işlememesi katiyen kabil değildir. Eğer tarifei asliye üzerinden işlerse on beg günden fazla işliyemez. Sonra Muvazenei Maliye Encümeniyle görüştük, bu suretle şirketlere olacak menfaat Harb Vergisi namıyla olursa, tabii askerî nakliyatı dolayısıyla Devletin borcunu bu varidatla doğrudan doğruya telâfi ederiz. Bu suretle yeniden olan itilâf üzerine bu kanunda ittifak hâsıl oldu. Salâhaddin Beyefendiin soracağı başka bir şey varsa cevap vereyim.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Efendim bendeniz memleketin siyaseti maliyesi, siyaseti iktisadiyei âtiyesi Sulh Konferansında mevzuabahsolacağı bir zamanda, günde, saatte bir defa değişen mukarrerat vaziyetimize tesir iera eder mi, etmez mi? Onu soruyorum. Dün altı misil almıyordu. Bugün tenzil ediliyor, sonra yine zammediliyor. Bu memlekette (Spekülasyonlar) yapmak isteniliyorsa bunun harice ne kadar azım tesiri bulunur. Saatte bir kanun değiştirmeyi mucibolan esbabın men'i husulü için bendeniz diyorum ki; vekâletler kendilerine aidolmayan mesail üzerinde doğrudan doğruya istimali salâhiyet etmişlerdir. Meselâ :

Maliye Vekili Nafia'ya ait bir umuru Nafia ile görüşmeden nasıl getirmiştir? Bununla görüyorum ki, Hükümette böyle vazâifin birbirine tearuzu vardır. Binaenaleyh bu halledilmedikçe ve bu mevcudoldukça bu kanunların hangisine biz istinadedeceğiz? Mesele yalnız vekâleti aliyelerine ait değildir. Bir asıl meselesidir ve bu asıl meselesi hallolunmadıkça bugün bu iş nasıl hallolunursa olunsun esas hallolunamayacaktır.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Zannedirim ki; esasa ait bir şey yoktur. Yalnız bizim noktai nazarımız alınmamıştır.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Niçin efendim noktai nazarınız alınmamıştır? Bu, Hükümet namına gülünç oluyor.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Gülünç olacak bir şey yoktur. Menafii millet bunu icâb ettiriyor, hakikat meydandadır. Her halde memleket namına daha nafidir. Zannedersenem bunu bu şekilde kabul etmekle memlekete daha nafi bir iş yapmış oluruz.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim niçin lâyihanızın esası Trakya'ya şâmil bulunmuyor.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Daha zamanı gelmedi. Ne vakit zamanı gelirse o vakit yapacağız.

TUNALI HİLMİ B. — Yeniden tekrar müzakere edileceğine ve bu kıymetli vakitlerin zâyi olacağına göre bunun şimdi müzakeresi doğru olmaz mı? Hattâ ben Trakya'nın bizim olduğuna bir sene evvel de kaaniydim.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — O şimendifer başkadır efendim, şeraiti başkadır. Hükümet namına işlemiyor. Onun da işletilmesi bize tevdi edildiği zaman onu da düşünceğiz.

EMİN B. (Eskişehir) — Beyefendi bu yenden zammedilmekten faide nedir acaba? Şimdi bizim böyle dâhilden gelecek hububatımız bu vesaitle acaba ihracedilip idare edilebilecek midir? Yani yapmak istediğimiz halkçılık böyle midir? Bu doğrudan doğruya çiftçinin istihsalâtını kurtarmamak demektir. Eğer burada fedakârlık lâzımsa, idare edilemiyorsa Hükümet buna karşılık bularak koymalıdır.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Diğer vilâyetlerin cebinden alarak buraya vermek bu da doğru değildir.

REİS — Efendim, müsaade buyurun bu sual olmuyor. Söz vereyim söyleyiniz, sual soran kimdir?

BİR MEBUS Bey — Hattın vâridatı kâfi gelmediğinden mutlaka zammetmek lâzımgeliyorsa dört misli mi kalacak böyle?

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. — Bu da kâfi değil beyim. İşletmek için on misil lâzımdır. Bugün dünyada hiçbir memleket yoktur ki; menafii umumiyeye hadim bulunduğundan dolayı zam ıera etmesin. Denizlerde, karalarda, Avrupa'da, Asya'da, Afrika'da bugün her yerde zamaim vardır. Halbuki bugün düşünürsek Ankara'dan İstanbul'a ücret (188) kuruştur. Eskişehir'e (86) kuruştur. Araba parası bile değildir. Kömür on beş misli tezayüdetmiştir, demir on beş misli tezayüdetmiştir. Yağ on beş misli tezayüdetmiştir. Bunları nazarı itibara alırsanız harbden evvelki fiyatla bugünkü fiyatlar arasında ne kadar farklar göreceksiniz.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Pekâlâ efendim; iki hafta evvel bu tenzilâtı ne gibi siyasete binaen ne yaptınız? Bunu anlamıyorum. Nafia müsteşarı gelsin izahat versin.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim, şimendifer meselesini devairin hukuk müşavirlerini çağırarak encümende üç dört gün arız ve amik görüştük ve bu bapta ittihaz edeceğimiz esasları kararlaştırdık. Fakat encümen bunu Heyeti Celilenize alenen söylemeyecektir. Binaenaleyh hafi celse yaparsanız, bu işi etrafiyle konuşuruz.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Efendim, tarife meselesi tabii gayet mühim bir meseledir.

HACI ŞÜKRÜ B. (Diyarbakir) — Reis Bey, Muvazenei Maliye Encümeni hafi celse teklif etmiştir.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Yani biz meseleyi anlamıyalım mı?

REİS — Şükrü Beyefendi, celsei hafiyeyi reye vaz'etmek için on beş imzalı bir tahrir bulunmak lâzımdır.

HACI ŞÜKRÜ B. (Diyarbakir) — Muvazenei Maliye Encümeni teklif ediyor.

REİS — İhtihat buyurmayınız. Teklif belki beş kişi namınadır.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Efendim, sıra bendenizdedir. Hakkı kelâmım var. Söz söy-

lemeye hakkım varsa hakkımı istimal edeyim. Efendiler şimdi tarife meselesinin bilûmum memleketlerde mühim bir mesele olduğunu bilirsiniz. Yani tarifeler böyle çamaşır değişir gibi değişmez. Çünkü tarifelerin değişmesi gerek ithalât üzerine, gerek ihracat üzerine ve gerek mahsulât üzerine icrayı tesir eder. Fiyatlar daima tahavvüle uğrar. Meselâ Adapazarı'nın patatesi İstanbul'da on buçuk kuruşa satılıyor. Tarife fiyatını tezyidedince memaliki ecnebiyeden gelecek olan patatesler dolayısıyla bizim Adapazarı'nın İstanbul'a sevk ettiği patatesler satılamaz ve bundan ahali mutazarrır olur. Evvelki tarifeler, Adapazarı'ndan bir vagon patatesi İstanbul'a yüz yirmi liraya götürürken, şimdi tarife altında birine indiği için yirmi liraya gidiyor. Demek ki, on bin kiloda on bin kuruş tasarruf oluyor. Yani tarifenin inmesinden dolayı İtalya ve Marsilya patatesleri İstanbul piyasasında on bir buçuk kuruşa çıkıncaya kadar Adapazarı patatesleri sürülebilecektir. Şimdi eğer bunu bilâkis tezyidedersek âzami on buçuğa piyasa düşecektir. Arz etmek istediğim; bu tarifelerin memleketin piyasası üzerinde pek azîm tesirlere malik olmasıdır. Bu, adetâ nasıl ki, borsa oyunlarında kaybedenler, iflâs edenler olur. Bu da aynen öyle ve geçen defe Meclisi Âliniz tarifenin tenkısına, Muvazenei Maliye Encümeninin raporu üzerine karar verdi bu karar verildiği esnada bendeniz diğer bir lâyihai kanuniye takdim etmiştim, o lâyihai kanuniyem, zannederim, Muvazenei Maliye Encümeninde bulunuyor. Bendeniz, orada tenkis edilen kısmın değil, munzam olan kısmının Hükümete aidiyetini teklif etmiştim. Fakat şimdi Muvazenei Maliye Encümeni noktai nazarıma geliyor. Bendeniz ta bidayetinden itibaren teklif etmiştim. O zaman Avans Kanununun arkasından tarifelerin tenkısına dair bir madde okununca bendeniz hayret etmiştim. Ondan evvel kanun projesini berayı mütalâa Nafia Vekâleti Fen Şubesinden Münir Beye vermiştim ve o zatın malûmatından istifade etmek istemiştim. O zat mütalâa etmek üzere yanında alkoymuştu. Bir de baktım ki, burada Avans Kanununun bir maddesi olmak üzere bu madde okunmuştu. Mecburen lâyihayı geri aldım.

Burada Riyasete takdim etmiş ve bu nasıl olmuş diye sordum, Heyeti Vekile bir Avans

Kanunu vermiş ve müzakere için Muvazenei Maliye Encümenine gelmiş. Orada müzakere olunurken Maliye Vekili kimseyi görmeden gelmiş, bu maddeyi teklif etmiştir. Bu tarifelerin tenkısına dair olan maddeden yalnız Nafia Vekilinin değil, Heyeti Vekileden kimse- nin haberi yok. Burada kanun müzakere edilirken ben, Feyzi Beyefendiden sordum, yahu bu kadarek para ile şimendiferleri nasıl işleteceksin dedim, bu kanundan haberim yok dedi. Velhasıl böyle yürümeden gitti. Şimdi Maliye Vekilinin noktai nazarı şudur arz edeyim, kendilerine vekâlet edecek değilim. Fakat o zaman tetkik ettiğim mesele şudur, Hükümetin, nakliyatı askeriyeden dolayı şimendifere (1 800 000) lira borcu varmış, Maliye Vekili batakçı sarrafı gibi ne yapsın, bunun için tarifeyi indirin demiş ve mesele azmış. (Yalnız o değil, sadaları) Budur, başka türlü ise Muvazenei Maliye Encümeni söylesin. Borcu küçültmek ve âtiyen borcu çoğaltmak için böyle yapmış. Bu, dünyayı tek gözle görmek demektir efendiler. Evet nakliyatı askeriye için ucuz bir surette icra ve bundan, dolayısıyla Hükümetin bütçesi inecek, bu güzel, fakat diğer taraftan Nafia Vekilinin de izah buyurduğu veçhile, muhtelif eşya ve saire fiyatı on beş mislinden otuz misline terakki ettiği zaman da buradan İstanbul'a (180) kuruşla insan taşınmaz. Ne olacak şimdi? Eğer şimendifer imtiyaz sahipleriyle âtiyen bir hesap başına oturacaksak - bilmiyorum bendeniz şahsım namına söylediğim için hiçbir kıymeti yoktur - (Çok kıymeti vardır sadaları) şimdi şimendiferlerin elimizde bir tarifesi vardır biz, bunu henüz daha temellük etmedik. Bugün Hükümet daha bunları satınalmamıştır. Resmen müsadere etmemiştir. Eğer günün birinde hissedarlarıyla bir hesap görmek mecburiyetinde kalırsak; bizden bittabi şartname mucebince teminat akçesi istiyebilecekler. Kilometre başına şu kadar tutması lâzımdır. Halbuki : Siz tarifeyi indirmişsiniz, şu kadar para üste vereceksiniz ve Hükümet vermeye mecburdur. Niçin Hükümet verecek? Benim vagon vagon zahiremi, zatiâlinizin ormanlarla kerestesini, öbürünün eşyalarını ucuz taşımak, insanların seyahatini ucuz temin etmek için zavallı on iki milyon halk bütün teminat akçesi diye para verecektir. Bu, gayet yanlıştır. Binaenaleyh bu işe Maliye Vekili Sağ göziyle bakmamış, Sol

göziyle bakmıştır. (Handeler) Sonra Maliye Vekili (Maliye Vekili burada yok sesleri) Maliye Vekilinin Vekili vardır. Ben usul noktasiından söylüyorum.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — O da muvafakat ediyor, şimdi iki göziyle bakmıştır.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — O halde bunu tasvibetmiştir. Yani encümen arkadaşlarımı muaheze etmek haddim değildir, esasen esabımı bilmiyorum. Fakat Nafia Vekilini bile çağırılmaya lüzum görmemiştir. Müzakere ederek buraya sevk etmiş ve Heyeti Celileniz de kabul etmiştir. Bugün benim için, herkes için de bu kanun mutadır. Buna itiraza hakkım yoktur. Aradan beş gün geçtikten ve bu tarife ile idare olunamayacağı anlaşıldıktan sonra bu kere de zam teklif olunuyor. Efendiler; bu kanun çıktığı zaman bendeniz Maliye Vekili Hasan Bey ile görüştüm. Dedim ki; bu kadarcık para idare etmezse?... Dedi ki: Hükümete para vereceğiz, şimendifere ikraz edeceğiz. Dedim ki; evvelâ borcunuz vardır, onu verin. Sonra dedi ki: Diğer taraftan bizim ilga ettiğimiz filân tarihli kanundur. - Yani, onu feshettik. - Yine dört misil üzerinden işliyebilir, dedi. Dedim ki; dört misli zaten mâkul ve meşru ve teşriî değildir. Düveli İtilâfiye şimendiferleri fuzulen işgal ettikleri vakit yapılmış bir tarife idi. Onu, esasen meşru addetmiyoruz. Ve saniyen: Karahisar Mebusu Muhterem Nebil Efendi bu kanunun müzakeresi esnasında sormuştur. Bu kanun fesholunduktan sonra tarifeler dört misli midir? Bir misli midir diye telâffuz olunmuştur ve zapta geçmiştir ki: Bir misli. Şimdi tarifeyi indirmişlerdir ve bu kapı kapalıdır. Fakat; ne yapacaklarına katî karar vermiş değillerdi. Şimdi, aradan on beş, yirmi gün geçti, betekrar tarifeyi tezyidetmek için, müsaade buyurursanız bendeniz burada söylemeyeceğim. Çünkü bunu ifadelerimle az çok Meclisi âli takdir etmiştir. Eğer bu tarifeler artacaksa yalnız Anadolu - Bağdad demiryollarına mı inhisar edecek? Niçin İzmir hattı dâhil değil? Niçin Bandırma, Balıkesir hattı dâhil değil?

Niçin Mudanya - Bursa hattı dâhil değil? Niçin Karapınar - Sarıkamış ve Kars hattı dâhil değildir? Ve niçin Tunalı Hilmi Beyin demin pek haklı olarak sorduğu gibi İstanbul - Edirne hattı dâhil değildir? Dedeağaç hattı dâhil değildir? Bu parayı aramız dâhilinde mevcut

bulunan hatlar için ayrı ayrı fiyatlarla o mın-takada bulunan halktan vergi şeklinde mi alacağız? Ayrı ayrı tekâlif mi yapacağız? Bugün Konya'nın verdiği vergiyi Edirne de verecek. O hatlara bunu teşmil etmeyip de bugün Hükümet mevcut hatlar üzerinde bir kapitülasyon mu tasavvur ediyor acaba? Yani bugün İzmir hattında bilmem bir İngiliz veya Bağdad hattının bir parçasında Fransız bulunduğu için o mahalde kapitülasyon var farz ederek oraya teşmil etmek istemiyor mu? Binaenaleyh bu kanun şayet kabul olunacaksa, Trakya'daki hatlar da dâhil olmak üzere bütün memlekette mevcudolan tekmil hututa ve hattâ şuradaki dekovil hattına bile teşmili lâzımgelir. Kanun her tarafa teşmil edilmek lâzımdır.

Sonra ikinci maddesinde deniyor ki; işbu harb karşılığı Hazinede bulunan matlubatına mukabil şimendifer idaresi tarafından cibayet ve sarf ve sene nihayetinde muamelei mahsubiyesi icra edilir.

Bu zam sade Hükümetin düyunatına karşı değildir. Bunu Hükümet hesabına şirket cibayet eder. Borcundan daha fazla olan varidat için hesabı cari tutar, belki borcundan ziyade tahsilât olur. Bir milyon sekiz yüz bin lira borcun var. Ya yedi, sekiz ay sonra dört, beş milyon tahsilât olursa, bunun üst tarafı ne olacaktır? Borçla değil, âtiyen yapılacak hesaplarla karşılaştırmak lâzımdır. Binaenaleyh bendeniz evvelâ Tarife Kanununun geçen defa sümmededarik sırf Maliye Vekilinin reyile ve hiçbir alâkası olmayan bir kanuna karşı beşinci madde olarak buraya getirilmesi hususunun doğru olmadığına kaaniim, bu da geçti.

İkincisi : Çamaşır değiştirir gibi bizi on beş gün sonra yeni kanunlar yapmak karşısında bulundurduklarından dolayı şahsım itibariyle müteessirim, müteessifim.

Üçüncüsü : Eğer miktarı ve sairesi kabul buyurulacak olursa teşmil edilmelidir.

Dördüncüsü : Efendiler tarife meselesi gayet mühim olduğu için arzu buyurursanız İktisat Encümeniniz ve Nafia Encümeniniz de bunu tetkik etsinler. Yalnız Muvazene Encümeninin işi değildir. Muvazene Encümeni yalnız vergi koyuyor. Fakat bu mesele memleketin iktisadiyatına taallük ediyor. Şimendifer Nafiaya aidolmak itibariyle Nafia Encümenine de taallük ediyor. Binaenaleyh bu encümenlere de gitsin.

HASİB B. (Maras) — Söz istiyorum.

REİS — Sizden evvel çok söz isteyen var.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Reis Bey Encümen namına söz söyleyeceğim.

REİS — Buyurun.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim Ömer Lâtîfi Beyin söylediklerinin cümlesine ayrı ayrı cevap vermeye encümen razıdır. Fakat bu cevaplarımızı celsei aleniyyede söylemek memleketin menafiine mugayir olduğu için söylenecektir.

NAFİA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Bendeniz de encümenin fikrine iştirak ederek celsei hafiye akdini teklif ediyorum. (Gürültüler)

REİS — Usulü müzakereye dair söyleyeceksiniz.

OSMAN B. (Lâzistan) — Efendim, bu lâyihai kanuniye Nafia ve İktisat encümenlerine gidecekse Muvazenei Maliye Encümeni ile müstereken hafi celseden evvel görüşülsün ve tesbit edilsin. Meclisi Âlinin vakti ızaa edilmesin ve buraya gelsin. Orada hafi görüşülebilir. (Gürültüler)

REİS — Efendim, müsaade buyurun. Usulü müzakereye dair bir teklif vardır.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Esbabını söyleyeyim ve izah edeyim.

REİS — Müsaade buyurun efendim. Nafia Encümenine havalesini Ömer Lâtîfi Bey teklif etti, sonra; Nafia Encümeni Mazbata Muharriri İsmail Subhi Bey; bu kanun Nafia Encümeninden geçmemiştir, biz görmek istiyoruz, diyor. İktisat Encümeninin de lüzumundan bahsedilmiştir. İlk defa bunu reyî âlinize vaz'edeceğim. Ondan sonra devam edersiniz. Efendim bu meselenin Nafia ve İktisat encümenlerine iadesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Efendim Nafia Encümenine havalesi kabul edilmiştir.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Nafia Vekili Bey celsei hafiye talebinde bulunuyordu. O, ne oldu Reis Bey?

REİS — Efendim, bu daha evveldir. On dakika teneffüs ettikten sonra tekrar içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı Celse; saat : 3,15

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 3,55

REİS — Reisisani Dr. Adnan Beyefendi

KATİPDER : Said Bey (Muş), Hakkı Bey (Van)

REİS — Efendim, Celseyi açıyorum.

Efendim, memaliki müstahlasaya dair Encümeni Mabsus lâyihası hakkında şimdi tekrar malûmat talebettim : Henüz tah'ı ikmal edilmiş.. Lâyiha, oldukça uzun bir şeydir. Binaenaleyh onun basılmasına intizaren, üç tane affa mütedair mazbata var, onları okuyalım.. Bunlar da ruznamemize dâhildir.

10. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Kângırı Mebusu Behcet Beyle arkadaşlarının, Konya Bidayet Mahkemesi Reisi İhsan*

Beyle rüfekasının aflarına dair kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Konya Bidayet Hâkimi İhsan Beyle Âza Sabit ve Refet efendilerin afları hakkındaki mazbatayı okuyoruz :

Teklifi kanuni

Konya hâdisei isyaniyesinde methaldar oldukları iddia olunan eşhasın muhakemelerinde irtikâpta bulunduğu isnadiyle Konya İstiklâl Mahkemesince mukaddema mahkûm edilenlerden Başarılızade Mustafa Efendi affedilmişti. Mustafa Efendinin şerikleri olduğu iddia olunup o zaman

Konya Bidayet Mahkemesi Heyetini teşkil eden zevattan Reis İhsan, Âza Sabit, Refet efendiler işbu aftan istifade edemiyerek elyevm mahkûm bulunmaktadırlar. Gerçi İstiklâl mahkemelerince itihaz olunan mukarrerat ve isdar olunan ahkâmın katiyeti kanunu mahsus iktizasından ise de bu bapta delâilin pek hafif ve zayıf bulunduğu tevatüren beyan edilmekte olmasına göre cereyanı muhakeme ve verilen hükmün tetkikiinde bir beis ve mahzur mutasavver olmadığı gibi aynı cürümde şerik olanlardan birinin affı ile diğerlerinin mahkûm kalması nasfet ve adaletle gayrimütenasip, maahaza böyle bir Af Kanununun yekdiğerinden tefriki imkânı olmayın şürekâyı cürüm hakkında da nazif ve müessir olacağı bâriz olmasına binaen yeniden tetkikat bilifa hükmü vâkıın Heyeti Hâkimei mumaileyhime ait fıkara-tının da ref'i veya bunların da aftan istifadeleri esbabının istikmali arzusuyla âtideki meva'idi kanunîyenin kabulünü istirham ederiz.

MADDE 1. — Konya İstiklâl Mahkemesince üç sene kürek cezasına mahkûm olan Konya Bidayet Mahkemesi Reisi İhsan ve âzadan Sabit ve Refet efendiler affedilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi nesrinden muteberdir.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekâleti memurdur.

9 . X . 1338

Kângırı Mebusu	Erzurum	Yozgad
Behcet	Hüseyin Avni	Feyyaz Âli
Kângırı	Kastamonu	İçel
Ziya	Besim	Naim
Muş	Erzincan	İçel
Osman	Emin	Haydar Lûtfi
Bitlis	Muş	Kırşehir
Hüseyin Hüsnü	Kasım	Cevdet
Gene	İzmir	Canik
Celâl	Yusuf Nâdi	Mehmed
Edirne	Dersim	Kângırı
Şeref	Mustafa	Tahir
Kângırı	Yozgad	Sinob
Said	Bahrî	Şevket
Yozgad	Batum	Sinob
Ahmed	Edib	Abdullah
Trabzon	Bursa	Kastamonu
Nebizade Hamdi	Necati	Sabri

Kângırı	Konya	Kırşehir
Tevfik	Arif	Sadık
Kastamonu	Canik	İstanbul
Hulûsi	Süleyman	Arif
Üsküdar	İzmit	Kırşehir
Mazhar	Hamdi	Rıza
Sivas	Lâzistan	Burdur
Emir	Ziya Hürşid	Veliyüddin
Trabzon	Ergani	Trabzon
Hafız Mehmed	Hakkı	Hasan
İçel		Canik
Âli		Şükri

Adliye Encümeni mazbatası

Konya İstiklâl Mahkemesi ilâmiyle üç sene kürek cezasına mahkûm edilmiş olan Konya Bidayet Mahkemesi Reisi sabıki İhsan ve mahkeme âzasından Sabit ve Refet edendilerin mahkûm buldukları cezanın affına dair Kângırı Mebusu Behcet Beyle rüfekası tarafından verilip Heyeti Umumiyeden Adliye Encümenine muhavvel üç maddelik teklifi kanuni encümenimizce mütalâa ve icabî müzakere olundu. Mahkûmini mumaileyhimin Konya hâdisei isyanîyesinde methaldar oldukları iddia edilen eşhasın muhakemelerinde irtikâpta bulduklarından naşi İstiklâl Mahkemesince tahtı muhakemeye alınarak üç sene kürek cezası ve üçer ay hapis ve müebbeden rütbe ve memuriyetten mahrumiyet gibi mücazâtı muhtelifle ile mahkûmiyetlerine karar verildiği ve halbuki tetkik edilen evrakı hükmüde sebebi hüküm olarak irae ve beyan edilen delâilî sübutîyenin tevehhüm ifade edecek mertebede za'fı teyidi haiz ve hükmedilen cezanın şiddeti derecesinde tâyini ifade edecek veçhile esbabı sübutîye gayrimevcut ve kanaati tevatüre de bunların mâsumiyeti dairesinde olup diğer taraftan dahi şeriki cürümlerinden Başaralı Mustafa Efendinin naili affolduğuna binaen lâ-yihanın esbabı mucibesinde beyan edilen mütalâat ve kendilerinin zat ve şahsi haklarında encümence ita edilen malûmat ile mumaileyhimin affa mazhariyetleri muvafık görülerek lâ-yihai mezkûrenin berayı tasvip ve aynen Heyeti Umumiyeye arz ve takdimine müttefikân karar verildi.

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Canik	Kırşehir
Emin	Bulunmadığı

Kâtip	Âza	Âza
İsparta	Biga	Karahisarî Şarkî
Tahir	Hamid	—————
Âza	Âza	Âza
Karahisarî Sahib	Kırşehir	Maraş
İsmail Şükrü	Sadık	—————
Âza	Âza	Âza
Ertuğrul	Kayseri	Karahisarî Sahib
—————	—————	Mehmed Şükrü

REİS — Efendim, Şükrü Bey encümen namına izahat verecektir.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarî Sahib) — Efendim affı talep ve teklif edilen bu zevat hakkındaki evrak encümünde daha evvelece tetkik edilmişti. Bu evrakı bendeniz de mütalâa ettim. Zaten encümen namına da bendeniz ve Kırşehir Mebusu Sadık Bey, ariz ve amik tetkik ve mütalâa etmişizdir. Daha Başaralı Mustafa Efendinin affı mevzuubahsolduğu zaman, biz bu evrakı tetkik ederken gördük ki; esasen mahkemenin hüküm ve kararında aynen şöyle muharrerdi. Şimdi afları mevzuubahsolan Sabit ve Refet efendiler hakkında diyordu ki : «Her ne kadar bu zatın irtikâp ve irtişalarına dair bir gûna delâil ve emarat yoksa da ancak bâzı irtişa meselesi şayi olduğundan dolayı; bunların Müddeiiumumiliğe müracaatle tahkikat talebetmelerinden dolayı üçer ay hapislerine ve bir daha hidematı Devlette istihdam edilmemek üzere tardlarına...» diyordu.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Hüküm karakuşu.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Devamla) — Efendiler kavanini mevzuamızda bir cürmü; her hangi bir kimse istihbar ettiği veya vâkıf olduğu zaman, derhal dairei aidesine ihbar ile mükelleftir. Fakat bu ihbar vazifesini, kanun emrederken; bu hususta tehdidi cezayı da âmir değildir. Yani bu emrimecburide tehdidi ceza yoktur. Yalnız emrediyor : Yaparsan yap; yapmazsan bir cezası yok, bir cürüm teşkil etmez.

EMİN B. (Canik) — Bir emri viedani...

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Devamla) — Halbuki İstiklâl Mahkemesi; bu ademi ihbar keyfiyetini bir cürüm telâkki etmiş ve bu zevat hakkında, hakikaten telâfisi gayrikâbil - hidematı Devlette bir daha istihdam edilmemeleri gibi - bir karar vermiştir. Encümen bu defa, dâvaları mevzuubahsolan zevatın; yalnız af sure-

tiyle mağduriyetlerinin telâfi edilemeyeceğini de düşünmüştür. - Yalnız af yapılacak olursa zaten bu iki zat - Âza Sabit ve Refet efendiler - cezalarını çekmişler ve çıkmışlar. Fakat bir daha hidematı Devlette istihdam edilmemek üzere mahkûmdurlar. Bunların tekrar hizmeti Devlette istihdamlarını temin etmek; İstiklâl Mahkemesinden verilen hükmün ref'i suretiyle mümkündür ve encümen mazabtasını da o yolda tertibetmiştir. Bendeniz de o noktai nazardan imzamı basmışımdır. Bâzı rüfeka buna muarızdır. Yani bu zevat hakkındaki hükmün ref'ine değil; affedilmelerine taraftardır. Bu evrak okunduğu zaman insana hakikaten bir kanaat geliyor. Cereyan eden mesele de şöyledir : Konya'da birçok adamlar isyan dolayısıyla tevkif edilmiş. Konya İstiklâl Mahkemesi hiyaneti vataniye ceraimine vaziyet etmiş birçok adamları idama, müebbet küreğe, on seneye filân mahkûm eylemiş ve bunlardan bir kısmını da beraet ettirmiştir. İşte on, on beş seneye veya müebbet kürek cezasına ve saireye mahkûm olanlar; bu zevata ait dâvada hep şahittirler ve bunlardan mâada şahidolanlar da vardır ve bunlar Konya'da şayanı itimadolan zevattandır. Birkaç tanesini de ben şahsan tanıyorum; mektep arkadaşlarımdır. Onlar diyorlar ki; «Rüşvet teati edilmiştir, fakat mahkeme heyetine vâsıl olmamıştır. Mahkeme heyeti namına; bâzıları bâzı adamları dolandırmışlardır. Mahkeme heyeti nezihdir. Yani bizim kanatımız vardır. Bu heyet bu işten müteberridir.» İşte böyle bir şayanın deveranı, hapsanelerde bulunan mahkûmini propagandaya ve kurtulmak için bir tarik aramaya sevk etmiştir.

Başaralı Mustafa Efendinin vaktiyle gayet ehibasından olan Kadınhanlı Niyazi isminde birinin hâdisi isyaniyeden dolayı hapsedilmesi üzerine Mustafa Efendinin hapsanede onu ziyarete gidip gelmesi ve Mustafa Efendinin memlekette zengin bulunması ve otel sahibi olması ve mahkeme heyetiyle de teması bulunması dolayısıyla bu mahpuslar; mahkeme heyeti Başaralı Mustafa Efendi vasıtasıyla, rüşvet alıyor, diye her tarafa yaymışlardır. Şahit bunlar.. Dâvacı yine onlardır. Bu mesele hakkında uzunboylu tahkikat yapılmış ve insan evrakı okuduğu zaman tahkikatın arz ettiği safha insana şüphe veriyor, acaba böyle mi? Fakat evrakı okursun, okursun, neticeye vâsıl olduğun za-

man şu kanaat hâsıl oluyor. Şahitler bunlar, bu işi iddia eden adamlar, dâvacılar, yine onlar.. Bunlar haricinde şahadet denler de diyor ki; evet böyle bir şayia var. Fakat bizim kanaatimiz, mahkeme heyetinin rüşvet aldığına dair değildir. Hariçten bâzıları, mahkeme heyeti namına dolandırıcılık yapmışlardır, bizim kanaatimiz bu merkezdedir, diyorlar. Bizim memleketimizi az çok bilenler ve Heyeti Âliyeniz şüphesiz takdir edersiniz ki; böyle şayialar bazan olur ve bililtizam da ihdas edilebilir. Bendeniz bu meselenin de ihdas edildiğine kaaniim ve evrakın tetkikatı da bu kanaati veriyor. Bu mahkûmlar kendilerini kurtarmak için bir tarik aramışlar, o tarik de mahkemeye rüşvet iftira etmek. Hiç şüphe yoktur ki, mahkeme heyeti de; onların taziyik ve tesiri altında, vicdani bir surette kalmıştır. Yalnız âza Sabit ve Refet efendilerin malûm oldukları ve cürümleri olmadıkları mahkemece tesbit edildiği halde böyle bir ihbarda bulunmadıklarından dolayı kendilerinin üçer ay hapislerine ve bir daha hayatı memuriyette istihdam edilmemek üzere tardlarına karar verilmiştir ki, bu, gayrikanunidir. Ve bu hükmün ref'i suretiyle tashihi lâzımdır. (Müzakere kâfi sadaları)

REİS — Müzakerenin kifayetine dair taktır var. Evvelce söz alan Malatya Mebusu Sıdkı Bey de sözünden vazgeçti. Maddei kanuniyeyi bir daha okutuyoruz :

(Birinci madde tekrar okundu.)

REİS — Efendim, deminki müzakere lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında idi. Teklif de bir maddeden ibarettir. Onun için müzakerenin kifayeti suretiyle, birinci madde hakkındaki müzakere kâfi görülmüş oluyor. Fakat birinci maddeye dair bir tadil taktırri var.

Riyaseti Celileye

Adliye Encümeni mazbata müfadı ve Mazbata Muharriri tarafından verilen izahattan anlaşıldığı veçhile Konya İstiklâl Mahkemesince ita edilen işbu hüküm delâili sübutiye ve kanuniyeye istinadetmemekte, bilâkis mahkûminin mâsumiyetlerini irae eylemektedir. Binaenaleyh, emsaline tevfikân hükmü vâkıın ref'inin reye konmasını teklif eyleyiz.

İçel Mebusu Kângırı Mebusu Erzurum
Naim . Tevfik Hüseyin Avni

Sinob	Kırşehir	Karahisarî Şarki
Şevket	Cevdet	Mustafa
Erzincan	Kayseri	Kângırı
Emin	Âtîf	Ziya
Canik	Kastamonu	Kângırı
Süleyman	Besim	Said
Yozgad	Yozgad	Konya
Bahrî	Ahmed	Arif
Kângırı		Muş
Neşet Nâzım		Abdülгани
Kângırı		Malatya
Behçet		Sıdkı

REİS — Bu tadil taktıririni kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar. Kabul edilmiştir. O halde maddeyi o suretle tashih edip reyinize koyacağım.

Konya Bidayet Mahkemesi Reisi İhsan ve âzadan Sabit ve Refet efendiler haklarındaki hükmün ref'ine dair Kanun

MADDE 1. — Konya Bidayet Mahkemesi Reisi İhsan ve âzadan Sabit ve Refet efendiler haklarında Konya İstiklâl Mahkemesinden sâdır olan hüküm ref'edilmiştir.

REİS — Efendim, madde okundu.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Bir şey anlıyamadık.

REİS — O halde bir daha okutuyoruz.

(Birinci madde muaddile tekrar okundu.)

REİS — Efendim birinci maddeyi bu şekilde kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar. Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

REİS — Efendim ikinci maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsınlar. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekâleti memurdur.

REİS — Kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini reyimize vaz'ediyorum. Kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsınlar. Kabul edilmiştir.

2. — İdama mahkûm Zara'nın Bandırma kar-yesinden Cündioğlu Mustafa hakkındaki evra-

ki hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Efendim Cündioğlu Mustafa Efendi hakkındaki hükmün tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası var, hüküm idamdır, fakat encümen cezada tadilat yapmıştır. Bu da bir nevi af olduğu için tercihan ruznameye alındık. Onu da okuyalım.

Adliye Encümeni mazbatası

Emniyeti dahiliyeyi ihlâl ve katli nüfus maddesinden müttehimen mevkuf Zara'nın Bandırma karyesinden Cündioğlu Mustafa'nın idamına ve Af Kanununa tevfiikan idam cezasının müebbet küreğe tahviline dair Sivas Bidayet Hâkimliğinden verilen 22 Ağustos 1338 tarihli hükmün tetkiki talebini mutazammın Adliye Vekâletinin 111/4456 numaralı ve 17/18 Eylül 1338 tarihli tezkeresi maateferruat Heyeti Umumiyyeden encümenimize havale buyurulmakla mütalâa ve tetkik olundu.

Fıkraî hükmiye hulâsası : Hüküm, merkum Karacaviran nahiyesinin Bandırma karyesinden Hüseyinoğlu elli sekiz yaşında Mustafa'nın Zara ve Umraniye hâdisei isyaniesinde usatın içtimagâhı olan Cingânlıdağ silsilesinden Arablarsıntı nam mevkide riyaset eylediği üç yüzü müteaviz avenesiyle bulunduğu sırada takiplerine ciheti askeriden gönderilen zabıtkeli Mahmud Efendi kumandasındaki müfrezeli askeriye efradından on üç neferi ve müstediye Fatma'nın zevei Ömer Onbaşıyı katil ve Doğan karyesi halkını envalini yağma suretiyle hiyaneti vataniye cürmünün mürtekibi olduğu aledderecat şahadet ile sabit olmakla gayrivâridolan müdafaatın reddiyle Hiyaneti vataniye Kanununun ikinci maddesi mucibince idamına ve Af Kanunu hükmünce de idam cezasının müebbet kürek cezasına bittahvil tecziyesine karar verildiğinden ibarettir.

İcabı ledettecmül; Merkum Mustafa hakkında verilen ve Af Kanunu mucibince müebbet küreğe tahvil edilen idam hükmünün cereyanı muhakemesi usule ve ciheti tatbikiyesi kanuna muvafık bulunmuş olduğundan Hiyaneti vataniye Kanununun bahşeylediği salâhiyete istinaden merkum hakkındaki hükmün tasdikine ve berayı tasvip Heyeti Umumiyyeye arz ve tak-

dimine müttefikan karar verildi.

Reis namına âza	Mazbata Muharriri	
Siird	Müfid	
Mustafa Sabri		
Kâtip	Âza	Âza
İsparta	Biga	Maraş
Tahir	Hamid	Hasib
Âza	Âza	Âza
Kışebir	Diyarbakir	Karahisarı Şarki
		Vasfi

REİS — Efendim, mazbata hakkında söz istiyen var mı? (Hayır, sadaları) Adliye Encümeni mazbatasını reyinize koyuyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — *Elâziz'in Helezor karyesinden Hasanoğlu Yusuf Ağanın iadei hukuku memnuasına dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Elâziz'in Helezor karyesinden Yusuf Ağanın hukuku medeniyesinin iadesine dair Adliye Encümeni mazbatası var. Bu da hukuku medeniye iade olduğundan bir nevi af telâkki edilerek ruznameye alınmıştır. (Muvafık sadaları) Onu da okuyalım...

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Kız kaçırmaya muavenet ve gasp maddelerinden dolayı Elâziz İstinaf Ceza Mahkemesinin 28 Ağustos 1318 tarihli ilâmiyle mahkûm olduğu üç sene bir mah kürek cezasını ikmal ile tahliyesi icra kılınmış olan Elâziz'in Helezor karyesinden Hasanoğlu Yusuf Ağanın vâkı olan istidası üzerine hukuku memnuasının iadesine mütedair Elâziz Heyeti İttihamiyesince ittihaz olunan 5 Mart 1337 tarihli karar ahkâmı kanuniyeye muvafık bulunmuş ve bu baptaki evrak raptan takdim kılınmış olmakla iktizasının ifasına müsaade buyurulması istirham olunur efendim.

Adliye Vekili
Refik Şevket

Adliye Encümeni mazbatası

Kız kaçırmaya muavenet ve gasp maddelerinden Elâziz İstinaf Mahkemesinin 28 Ağustos 1318 tarihli ilâmı mucibince sureti katiyede üç sene bir mah kürek cezasına mahkûm olan Elâziz'in Helezor karyesinden Hasanoğlu Yusuf

Ağanın iadei hukuku memnuasına dair vâkı olan istidası üzerine Heyeti Umumiye kararıyle Adliye Encümenine muhavvel evrakı mütaallikası mütalâa ve tetkik olundu.

Cereyanı muameleye nazaran müstedii mer-kumun mahkûmiyeti cezaiyesini tamamen ifa ile tahliye olunduğu ve müddeti mahpusiyetinde salâhıhal gösterdiği hapisane kaydından ve hadettahliye evkatı şahsiyesini hüsnühal daire-sinde karyesinde geçirdiği istidaya merbut tas-diknameler delâletinden ve iadei hukuku mem-nuası lâzımgelceği de Elâziz Heyeti İttihamiye-sinden mûta karar mazbatasından anlaşıl-mış ve şu suretle iadei hukuku memnuaya muktazi olan merasımı kanuniye tekemmül etmiş olmak-la merkûmun mahrum kaldığı hukuku medeni-yesinin iadesine dair encümence tanzim olunan üç maddelik lâyihai kanuniyenin berayı tasvip Heyeti Umumiyeye arz ve takdimine mütefikan karar verildi.

Adli Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Canik	Kırşehir
Emin	Müfid
Kâtip	Âza
İsparta	Biga
—	Hamid
Âza	Âza
Karahisarî Şarki	Karahisarî Sahib
—	İsmail Şükrü
Âza	Âza
Maraş	Kayseri
—	Ertuğrul

Elâziz'in Helezor karyesinden Hasanoglu Yusuf Ağanın hukuku medeniyesinin iadesine dair Kanun

MADDE 1. — Kız kaçırılmaya muavenet ve gasp maddelerinden dolayı Elâziz İstinaf Ceza Mahkemesinin 28 Ağustos 1318 tarihli ilâmiyle üç sene bir mah kürek cezasına mahkûm olup mahkûmiyeti cezaiyesini ikmal ve hüsnühalî tahakkuk eden Elâziz'in Helezor karyesinden Hasanoglu Yusuf Ağa'nın mahrum olduğu hukuku medeniyesi iade olunmuştur.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden müteberdir.

MADDE 3. — İşbu kanun icrasına Adliye Vekili memurdur.

REİS — Söz istiyen var mı? (Hayır sadaları) Maddelere geçilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar. Kabul edilmiştir.

(Birinci madde tekrar okundu.)

REİS — Birinci maddeyi kabul edenler ellerini kaldırsınlar. Kabul edilmiştir.

(İkinci ve üçüncü maddeler tekrar okundu.)

REİS — 2 nci ve 3 ncü maddeleri kabul edenler ellerini kaldırsınlar. Bu madde de kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kanunun heyeti umumiyesi kabul edilmiştir.

Efendim, şüheda ailelerine takdirname itasına dair Tokad Mebusu Rifat Beyin bir teklifi kanunisi vardır. Malûmuâliniz bunu geçende şifahen teklif etmişti. Şimdi tahriren bir teklifi kanuni yapmıştır. Mamafih müsaade buyurulursa bir şeyi tahattur ettirmek isterim; bugün müzakere edilen meselede bu cihet gayet mükemmel bir surette düşünülmüş ve şüheda ailesine de İstiklâl Madalyası verilmesi hususu o kanunda mezkûr olduğundan o halde sahibi teklif de şu suretle kâfi görürse Hükûmete de bildirelim. O cihet temin edilsin. Halbuki takdirname aile için zannederim bir şey temin etmez, arzu ederseniz Divanı Riyaset sahibi teklifle görüşün. (Hay hay sesleri)

Efendim, İktisat Encümeninden gelmiş bir tezkere vardır. Okunacak :

5. — *İktisat Encümenindeki münhallere âza intihabedilmesine dair Encümen Riyaseti tezkeresi*

Riyaseti Celileye

Üçüncü ve Dördüncü şubelerden encümenimizde bir âza noksandır. İntihapları için mezkûr şubelere keyfiyetin işaretini arz eylerim.

İktisat Encümeni Reisi
Adana
Zamir

4. — *Belediye rüesasının sureti intihabına dair kanun lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim, Belediye Kanununun ta-diline dair bir maddelik bir lâyihai kanuniye vardır. Müsaade buyurulursa okuyalım.

9 Mayıs 1338

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

Devairi belediye rüesasının sureti intihabını muaddil İera Vekilleri Heyetinin 8 Mayıs 1338 tarihli içtimasında kabul edilen lâyihai kanuniye ile esbabı mucibe lâyihası rapten takdim kılınmıştır. İfayı muktezasiyle neticesinin işarına müsaade buyurulmasını istirham eylerim efendim.

İera Vekilleri Heyeti Reisi

ve

Erkânı Harbiyei Umumiye Vekili
Fevzi

Esbabı mucibe mazbatası

1294 tarihli Belediye Kanununun dördüncü maddesi devairi belediye rüesasının âzayı mün tahabe meyanından Devletçe gasp ve tâyin kılınacağını âmir ise de Teşkilâtı Esasiye Kanunu mucibince halka doğru giden ve belediye intihabatında mükellefiyeti maliye kaydını ilga etmekle hukuku medeniyesine sahip âmmei halkın intihabı belediyeye iştirakini temin eden ve Hükümeti Milliye halka menafi ve ihtiyacatı mahalliyesini düşünmek ve memleketin umran ve terakkisine mûsıl yolları arayıp bulmakla mükellef olan devair belediyesine/kendi reislerini de kendi intihabetmek hakkını vermekle teşkilâtı hazırasının ruh ve mânasına mutabık bir hatvei terakki daha göstermiş olacağı kanaatinde bulunulmuş olduğundan merbut maddei kanuniye mucibince hemen yarım asır evvel tanzim edilmiş olan maddei mezkûrenin tadiliyle aynı zamanda esasen bu bapta Hükümeti taraflılıkla itham eden birçok şikâyata da hâtime verilmesi iktiza eder. Gerçi derdesti müzakere olan Nevahi Kanununun Dahiliye Encümenince tanzim kılınmış olan esbabı mucibe lâyihasında zikir ve beyan olunduğu üzere Nevahi Kanunu şehir ve kasabalarda devairi belediyeye mevzu vazaif ve salâhiyeti devairi belediyeden nevahiye devretmekle elyevm mevcudolan belediyelerin hikmeti vücudu kalmıyacağı ve binaberin riyaset meselesinde bu kanunla hal ve fasledileceği bedihi ise de kanunu mezkûrun itmamı müzakeratiyle sahai tatbika vaz'ı için muktazi nizamat ve talimatın tanzimi daha epeyce bir zaman imtidadedebilece-

ğinden hem Teşkilâtı Esasiye Kanununun ruhuna muvafık olan bu keyfiyet bir an evvel sahai tatbika getirilmiş olmak ve hem de şikâyatı mâruzaya nihayet verilmek üzere maddei mezkûrenin müstacelen tadili zaruri bulunmuştur.

1294 tarihli Belediye Kanununa müzeyyel lâyihai kanuniye

MADDE 1. — Devairi belediye heyetleri reislerini kendi aralarından reyi hafiyle ve ekseriyetle intihabederler.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Dahiliye Vekili memurdur.

İera Vekilleri Heyeti Reisi

ve

Erkânı Harbiyei Umumiye Vekili Şer'iyeye Vekili
Fevzi

Müdafaai Milliye

Vekili

Kâzım

Hariciye Vekili

Yusuf Kemal

Maarif Vekili

Mehmed Vehbi

Adliye Vekili

Refik Şevket

Maliye Vekili

Hasan Fehmi

Nafia Vekili

Fevzi

İktisat Vekili Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye
Vekili

Dahiliye Encümeni mazbatası

Devairi belediye rüesasının kendi aralarından reyi hafi ve ekseriyetle intihabı, belediyelerin vaziyeti hukukiyesine ve Teşkilâtı Esasiye Kanununun istihdaf ettiği milletin hâkimiyeti esasına daha muvafık olduğu Dahiliye Encümenince de tensibedilmekle Riyaseti Celileye takdim kılındı.

Dahiliye Encümeni Reisi

Lâzistan

Esad

Kâtip

Âtıf

Mazbata Muharriri

Kayseri

Ahmed Hilmi

Âza

Karahisarı Şarki

Mustafa

Devairi belediye rüesasının sureti intihabına dair Kanun

MADDE 1. — Belediye heyetleri reislerini kendi aralarından reyî hafî ile ve ekseriyetle intihabederler.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Dahiliye Vekili memurdur.

DAHİLİYE ENCÜMENİ MAZBATA MÜHARRİRİ AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Efendim, malûmuâlileri olduğu üzere, belediye intihabatı ikmal edildikten sonra, âzadan birini en büyük mükiye memuru riyasete tâyin ediyordu. Fakat bu tâyin keyfiyeti belediyenin teşekkülü ve hukuku esasıya itibariyle muvafık görülmediği cihetle bunun doğrudan doğruya belediye heyetine verilmesi ve belediye heyetinin kendi aralarından birisini reis intihabetmesi daha ziyade hâkimiyeti millîye esasına tevafuk etmesine binaen encümen bu şekli tasviben arz ediyor. (Muvafık sadaları)

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim, iki şeyi hatırlatmak isterim; bugüne kadar tâyin usulüyle ifayı vazife eden belediye reislerinin vazifelerine nihayet verilecek mi? Sanıyen ikinci bir şık arz edeceğim. Bu gibi zevatın zannederim askerlikten tecilli tahtı elzemiyettedir, bu cihetin de ilâvesini istirham ediyorum.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarî Sahib) — Efendim kanun hiç şüphesiz gayet doğrudur ve Meclisi Âlinin takibettiği prensibe muvafıktır ve esasen bu kanunun çıkması da tahtı elzemiyettedir. Hepiniz pekâlâ bilirsiniz ki, belediye reisleri bir memleketi temsil etmek itibariyle bir mevkileri olmak icabederken rüesayı Hükümetin vekilharcı menzelesine tenzil edilmişlerdir. Yani belediye reisi demek, bugün bizim gördüğümüz bir hakikat varsa mutasarrıfın odununu, kömürünü alıp göndermesi demektir. (Çok doğru sadaları) Halbuki bunu kurtarmak bu Meclisi Âlinin tarihinde en büyük bir şey olacaktır. Hakkı tâyin rüesayı memurine aid olduğu gibi hakkı azil de ona aid oluyor. İstedığı zaman elinde bir kırbaç belediye reisi sen bunu yapmıyorsun, şimdi seni azlederim diyor. (Hayır sadaları) Hakikat bu-

dur. Hükümetin, mutasarrıfın arzusu dâhilinde çalışmayan belediye reisleri bir an yerinde durmuyor. Binaenaleyh kanunun bu suretle tadilen kabulünü, yani hakkı azillerinin dahi kalmamasını teklif ediyorum; kanunda bu cihet mevzu bahis edilmemiştir. Belediye reisi gayet memleketin menafii, o şehrin menafii hakikiyesini müdrük olarak çalışmıyacak olursa hakkı azil yine Meclise verilmelidir. Yani belediye meclisi onu tebdil salâhiyetini haiz olmalıdır. Bu ciheti de kanuna ilâve etmelidir.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim geçen gün rüfekadan birisi belediye reisleri hakkında bir takrir vermişti ve Lâyiha Encümenine havale edilmişti. Lâyiha Encümeninden çıktı. Encümen o takririn reddini talebediyordu. Ben deniz burada istirahatatta bulundum ki; Hükümetin teklifine taalluku bulunması dolayısıyla, beraber ve müstacelen müzakere edilsin. Şimdi bu kanun müstacelen müzakere ediliyor. Biz de bir madde kanuniye vâkıa daha teklif ettik. Malûmuâlileri belediye ve belediye reisleri bütün medeni milletlerce ne kadar büyük bir mevkii haizdirler. Hattâ beyefendiler, arz ederim ki - intihap kanunlarımızda da vardır - belediye reisleri taşralarda bir şey için muhabere edilmek lâzımgelirse Büyük Millet Meclisi Reisi onunla muhabere edecek tir. Kanunen belediye reislerinin bu kadar ehemmiyeti mahsusası vardır. Bu kadar salâhiyeti mahsusayı haiz olan belediye reisleri bizde birkaç devre geçirmiştir. Bir zaman hariçten tavzif edilmek suretiyle belediye riyasetine adamlar getirilmiş, mutasarrıflar doğıştıkça maiyetinde bir belediye reisi getirmiştir. Ondan sonra bu kanunda fenalık anlaşılarak yine ahaliye mütaallik olan halk halka verilmiştir. Fakat bir heyet çıkıyor bu çalışıyor, çabalıyor, ekseriyet kazandırıyor. Ekseriyet kazandığı kimseler içinde odarada bulunan memurini mülkiyenin en büyük reisinin fikri hangisini kabul ederse o, reis oluyor ve halkın hukuku gasbediliyor. Hükümete teşekkür ederim ki böyle bir madde kanuniye ile halka hukukunu bahşetmiş ve halk kendi intihabettiği heyetle reisi o heyet arasından intihabettirmesini kabul etmiştir. Binaenaleyh böyle intihabolu nan reislere gelince bu reisler halkın ve memleketin reisi olmak itibariyle askerlikten istisnalarını düşündük. Bundan dolayı Heyeti Ce-

lilenizin kabulüne mağruren bir maddei kanuniye teklif ettik ki buraya zeyledilecektir. Şimdi bu kanun malûmuâlileri bu suretle tadil edilince ne kadar mevcut belediye rüesası varsa kâffesi belediye heyetleri tarafından intihap ve teededilmek suretiyle halka doğru bir adım atılmış olacaktır. Meclisi Âlinize bunun kabulünü teklif ederim.

EMİN B. (Erzincan) — Efendim belediye reislerinin - Hükümetin şu suretle teklif ettiği veçhiyle - intihap zarureti birçok rüfeka tarafından dermeyan edildi. Fakat en mühim bir mesele daha vardır ki: Belediye reislerinin yine kendileri tarafından intihapbedilmesi lâzımdır. Malûmuâliniz intihabı Mebusan Nizamnamesinde belediye reisi heyeti teftişiyeye riyaset eder. Binaenaleyh intihapbedilen heyetin içinden Hükümet Reisi, Hükümeti mülkiyenin en büyük memuru istediğini reis yaptığı takdirde, bittabi heyeti teftişiyede de birtakım mahzurlar vâridoluyor. Fakat böyle bir teklif veçhile intihapbedilecek heyetin içinden intihap yapılacak olursa bu, elbette halk için şümillü olur. Binaenaleyh heyeti teftişiyeye reisi de vazifesini kemali bitarafiyle idare edebilir. Yalnız azil meselesini Karahisar Mebusu Şükrü Bey bunu da Meclis yapım dedi, zannedersen bu da tezezbübü mucibolabilir. Belediye reisini ne Hükümet, ne belediye heyeti azledememelidir. Hiç olmazsa müddeti intihabiyesi zamanında azledilmemiş olmalıdır. Yahut bunu bir seneye tenzil etmiş olursa bu da kifayet etmiş olur. Binaenaleyh Hükümetin bu teklifi, halka doğru atılmış en büyük bir adımdır. Bunun kabulünü bendeniz de rica ederim.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Belediye reisleri belediye heyetleri tarafından reyî hafi ile intihabolunur diyor. Fakat bu intihabın ne şekil ve surette olacağı meçhuldür. Ne yoldadır, ekseriyeti mutlaka ile mi, yoksa ekseriyeti izafiye ile midir? Bunun tesbiti lâzımdır.

DAHİLİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Bu sarıhtır efendim. Reyî hafi ile intihabolduktan sonra ekseriyeti mutlaka ile olması da evlâ bittarik kabul edilmek lâzımgelir. (Müzakere kâfi sadaları)

REİS — Efendim müzakerenin kifayetine dair iki tahrir vardır. Müzakerenin kifayetini

kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Bendeniz aleyhinde söyliyeeğim. (Olmaz, vakti geçti sadaları)

Riyaseti Celileye

Birinci maddenin berveçhi âti tadilini teklif eylerim.

Devairi belediye heyetleri reislerini kendi aralarından reyî hafi ile ve ekseriyetle intihap ve indelhace ekseriyeti mutlaka ile tebdil eyler. Bu suretle müntehap reislerin hizmeti askeriyeleri tecil olunur.

İşbu kanunun tarihî neğrinde reis bulunan zevat müstafi addedilerek heyetce yeniden intihapbedilir.

Erzurum

Karahisarı Sahib

Hüseyin Avni

Mehmed Şükrü

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Bendeniz tahririmi geri alıyorum. O da o demektir.

Riyaseti Celileye

Madde 2 — Şimdiye kadar Hükümetten tâyin edilmiş olan belediye reislerinin vazifelerine hitam verilmiştir. Birinci madde mucibince yeniden intihabolunur.

Bâlâda muharrer maddenin kabulünü teklif ederim.

Gaizanteb Mebusu

Ali Cenani

Riyaseti Celileye

Madde 1. — Belediye reisleri askerlikten müstesnadır.

İşbu maddenin kanuna ilâvesini teklif ederiz.

Kastamonu

Kırşehir

Mersin

Abdülkadir Kemâlî

Müfid

Ziya

REİS — Efendim müsaadenizle bir şeyi arz edeyim. Erzurum Mebusu Hüseyin Avni Beyin tahriri her iki ciheti de cemetmiştir. Münasip görürseniz en evvel bu tahriri reyîâlinize vaz'edeyim. (Hay hay sadaları)

REİS — Yozgad Mebusu Süleyman Beyin de bir tahriri geldi, okuyoruz.

Riyaseti Celileye

Kanuna berveçhi âti maddenin ilâvesini teklif eylerim.

29 Teşrinievvel 1338

Yozgad

Süleyman Sırrı

Madde 1. — Belediye reisleri belediye heyetinin talep ve rüesayı mülkiyenin emri tahrirîsi üzerine azlolunur

REİS — Efendim Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin tadilnamesi budur. Takririnde «Belediye reisleri belediye heyetinin talep ve rüesayı mülkiyenin emri tahrirîsi üzerine azlolunur.» diyor.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — İzah edeyim.

REİS — Müsaade edin efendim; bu maddenin sonra bunu bir daha okuyalım.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Pekâlâ.

REİS — Birinci madde halkımda Hüseyin Avni Beyin takriri vardı. Şu suretle maddenin tadilini teklif ediyorum.

(Hüseyin Avni Beyin takriri tekrar okundu.)

TAHSİN B. (Aydın) — Reis Bey bu takriri fıkra fıkra reye koyunuz.

REİS — Efendim bu, bir maddeyi muhtevirdir. Fıkra fıkra reye koymaya hacet yoktur.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Heyeti Celile, ahkâmı kabul ederse muta olur.

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — (İndelhace) denmesi doğru değildir. Gayrimüstakar olur ve arasına reislerin tebdilini mucibolur. («Devairde» fazla sadaları) (İki sene sesleri)

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim (Devair) ile (İndelhace) kelimelerinin kaldırılmasını biz de muvafık görüyoruz, arkadaşlarımızın fikirlerine iştirak ediyoruz.

REFİK B. (Konya) — (Mecalisi belediye) dense daha iyi olmaz mı?

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Olabilir efendim.

REİS — Rica ederim efendim; takrirleri reye korken böyle birbiri arkasına tadil takrirleri verilirse bendeniz kabulde mazurum. Maa-haza arzu buyurulursa kabul edeyim. (Hayır sadaları)

Efendim Hüseyin Avni Beyin badettashiî takririni tekrar okuyoruz.

Riyaseti Celileye

Birinci maddenin bervechi âti tadilini teklif edeyim.

Belediye heyetleri reislerini kendi aralarından

dan reyi hafiyle ve ekseriyetle intihabeyler. Bu suretle müntahap reislerin hizmeti askeriyeleri tecil olunur.

İşbu kanunun tarihi neşrinde reis bulunan zevat müstafi addedilerek heyetçe yeniden intihabedilir.

Erzurum Mebusu

Karahisarı Sahib

Hüseyin Avni

Mehmed Şükrü

REİS — Efendim, Hüseyin Avni Beyin...

REFİK B. (Konya) — Bu maddenin ehemmiyeti var, Encümene gönderilse çok iyi olacak. (Hayır sadaları)

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Müsaadenizle birşey arz edeceğim. Malûmuâlileri reisin; riyasetten ıskat ile vazifesi nihayet bulur. yoksa, işten el çektirilmesi mucibi cürüm bir halinden dolayı olursa o, bahsi diğer. Bu mevzuubahis değil. Yalnız rica ederim, riyasete intihabolunduktan sonra müstebidolarak kalsın mı bu adam? Ya sülûsanı rey veya başka bir şeyi kabul buyurun, meselâ âzanın sülûsanı diye... (Hayır sadaları)

REİS — Anlaşıldı efendim, fıkra fıkra reye koymak lâzımgeliyor.

DAHİLYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Efendiler, bir kere belediye reisi intihabolunduktan sonra, o daima heyeti belediyenin ekseriyetiyle tekrar tebdil olunur kaydıyla kalacak olursa, o vazifesinde daima mütekâsilâne ve mütereddidane davranır. İntihabı müddetince ifayı vazife etmelidir. Mucibi azil bir hali tebyün ederse teftiş veya muhakeme neticesinde bittabi azlolunur. Diğerleri yerine nasbolunur. (Azil yok sesleri) Binaenaleyh azlolmasını, eğer kanuni bir müerimiyeti olursa o zaman muhakemesinin neticesine göre muamele yapılır. Fakat heyeti belediyeye; reisi daima tebdil etmek serbestisi verilecek olursa arada rakabet ve sair hislerle belediye umuru hiçbir zaman mecrayı lâzımında cereyan etmez. Daima mütezebzip olur. Bu ise doğru değildir ve menafîi umumiyyeye muhalif bir harekettir.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Muhakeme kararıyla bendeniz de kabul ederim.

REİS — Efendim müsaade buyurun takriri fıkra fıkra reye koyacağım ve bunun neticesinde mesele tezahür eder.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — O kelimeyi çıkarıyoruz.

REİS — Pekâlâ öyleyse reyî âlinize koyacağım.

Birinci fıkra «Belediye heyetleri reislerini kendi aralarından reyî hafiyle ve ekseriyetle intihabeyler.»

REİS — Bu fıkrayı kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Fıkra aynen kabul edilmiştir.

İkinci fıkra «Ve bu suretle müntahap reislerin hizmeti askeriyeleri tevil olunur.»

REİS — Bu fıkrayı da kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Üçüncü fıkra «Kanunun tarihi neşrinde reis bulunan zevat müstafi addedilerek heyetçe yeniden intihabedilir.»

REİS — Efendim bu son fıkrayı da kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim heyeti umumiyesini birinci madde olarak kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Birinci madde olarak kabul edilmiştir.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Reis Bey tadilname takdim etmiştik.

REİS — Okurum efendim, telâş buyurmayın. Efendim Kozan Mebusu Dr. Mustafa Beyle Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Beyin ve diğer refiklerinin tahriri var. Bundan sonra bir madde olabilir. Onun için okuyacağım.

Riyaseti Celileye

Birinci maddeye fıkrâi âtiyenin ilâvesini teklif eyeriz :

Reis, indelicap heyeti belediyenin ekseriyeti ârasiyle ıskat dahi olunabilir.

Kozan	Trabzon	Bolu
Mustafa	Hafız Mehmed	Şükrü

REİS — Bu tahriri reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler... (Hayır, sadaları)

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Efendiler, evelden reisi Hükümet vali, mutasarrıf veya kaymakam belediye reislerini hem tâyin, hem de azlediyorlardı. Şimdi ise biz ne yaptık? Ekseriyeti âra ile intihabettirdik. Fakat bu adam vazifesini ifa etmezse, bunu kim ıskat edecek?

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Gelecek sene intihabedilmez.

Dr. MUSTAFA B. (Devamla) — Niçin gelecek seneye bırakılıyor ve bu nasıl olur?

REİS — Efendim, Kozan Mebusu Mustafa

Bey tahrirlerini izah ettiler. Kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Efendim 2 ve 3 neü maddeleri okuyoruz :

MADDE 2. — İşbu kaunn tarihi neşrinde itibaren meriyüliçeradır.

MADDE 3. — İşbu kanun icrayı ahkâmına Dahiliye Vekili memurdur.

REİS — Efendim, 2 ve 3 neü maddeleri reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim, Dahiliye Vekiline ciheti taallüku yoktur!

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Meclise aittir.

REİS — Efendim, ikinci maddeyi reyinize arz ediyorum, kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3 neü madde hakkında ihtilâf var, buyurun izah edin.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim, evvelce belediye reisleri müntahap değil, memur idiler. Esbabı, onu tâyin ederken mutasarrıf veya vâli tâyin ediyordu. Azledeken de mutasarrıf veya vali azlediyordu. Onun için memur oluyordu. Şimdi Dahiliye Vekâletinin hakkı tâyin ve azli yok iki kanunun tatbikine memur olsun.

REİS — Encümen ne diyor efendim?

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Söz isterim.

REİS — Hanginize söz vereyim efendim? Rica ederim, oturalım. Bu tarzda müzakere cereyan edemeyeceğini Meclise arz ediyorum.

BİR MEBUS BEY — Bu kanun hangi encümenenden geldi efendim?

REİS — Dahiliye Encümeninden.

Süleyman Sırrı Bey, buyurun sualinizi sorun.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim malûmuâilileri evvelce belediye reislerinin buyuruldusunu rüesayı mülkiyeye veriyordu ve hasbelicap azil emrini de kezalik bunlar veriyordu. Şimdi intihap ile olan belediye reisleri üzerinde memurini Dahiliyenin hakkı müdahalesi kalmışken bu kanunun tatbiki ahkâmına Dahiliye Vekilinin memur edilmesindeki hükmet nedir?

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Her ne kadar bu hususa rüesayı mülkiye karıştıracak ise de elbette intizamı temin ve intihapları icra etmek, mahallâta haber vermek dolayısıyla doğ-

rudan doğruya memurini mülkiyenin alâkadarlığını mucip bir meseledir. Şu halde doğrudan doğruya bu meselede alâkadar olan Dahiliye Vekâletidir. Ancak, evvelce tâyin ile olan belediye reisleri bundan sonra doğrudan doğruya intihapla oluyor. Yalnız rüesayı mülkiye ve memurinin malûmatı oluyor. Bu itibarla Dahiliye Vekâletine merbut olması icabeder. Çünkü Meclis intihapları da bu şekildedir. Meclis intihaplarında da biliyorsunuz ki, Dahiliye memurlarının bir tesiri yoktur, fakat intihabın bîlûmum nahiye ve kuraya ve müntahiplere ilân edilmesi Dahiliye memurları vasıtasıyla olacağı için bu hususa Dahiliye Vekâletinin memur olması lâzımdır.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Süleyman Sırrı Bey arkadaşımızın itirazları vârit değildir. Çünkü kanunun tatbikini ve hüsnüsuretle tatbik olunup olunmadığını Dahiliye Vekili bilecektir. Bu, dahiliyenin salâhiyeti olduğundan, âmir olduğundan değil; hüsnütatbikini âmir olduğundan başka bir şey değildir ve muhtelifünfih mesele de bu yoktur.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim bir şey hatırıma geldi. Belediyelerin istiklâli temin edildikten sonra onların bütçesi müstakildir. Binaenaleyh onların bütçesinin artık meclisi idareye gitmesi doğru değildir. Bilmem bunu encümen kabul ediyor mu? Bunu lûtfen izhar buyursunlar. Sonra Dahiliye Vekâletine gelince efendiler; Dahiliye Vekâleti, bu kanunun ahkâmını iera ile memurdur. Büyük Millet Meclisinin bu kararının yegâne mercii o olacaktır. Fakat en ehemmiyetli mesele, belediyenin istiklâlidir. Meclisi idarenin reisi de malûmuâlileri gerek âzayı tabiiyeleri ve gerek memur ve reisleri yine hükümet reisidir. Bunlar bittâbi belediyenin bütçe ve sairesini tetkik hakkını haizdir. Bu hakkın dahi ref'i lâzımgelir. Bu olmazsa noksan bir istiklâl vermiş olursunuz. Bu ciheti de encümen kabul ediyor mu, etmiyor mu? Lûtfen izhar buyursun. İerayı ahkâmı tabîi Dahiliyeye aittir.

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Bu, başka bir meseledir. Belediyenin istiklâlini pekâlâ kabul ettik ve vekâlet de kabul etti. Fakat bütçesinin meclisi idareden tasdikı da ayrı bir meseledir. Bunun hakkında mevcut o kanun değişmedikçe bu olamaz. Sonra müsaade buyurun, memleketlerin imarı, memleketlerin terakkisi itibariyle her ne

kadar belediye lâyıki olduğu kadar düşünürse de onun daha şümüllü olması için idare memurlarının bu hakkını da derhal kaldırmak doğru değildir. Belediye yine istiklâlini muhafaza etmekle beraber - ki, intihap itibariyle istiklâlini muhafaza ediyor. - bütçelerinin tasdikı keyfiyeti ayrıca bir kanun hükmüdür. Onun dahi ilga edilmesi lâzımgelir.

REİS — Müsaade ederseniz bendeniz usulî müzakereye dair arz edeyim. Hüseyin Avni Beyin sözünün şimdi burada yeri yoktur. Ancak, Dahiliye Vekili memur olabilir mi, olamaz mı, meselesini mevzuubahsediyoruz ve bu suali Süleyman Sırrı Bey sordular. Encümen cevabını verdi. Hüseyin Avni Bey de encümeni teyidetti. Hüseyin Avni Beyin bu söylediği mesele ayrıdır. Bunun için ayrıca bir kanun ve teklif yaparlar. Şimdi mevzu müzakere olan Dahiliye Vekili bu kanunun tatbikine memur olabilir mi, olamaz mı? Bunun için daha sekiz arkadaş söz almıştır. (Müzakere kâfi, sadaları)

Efendim, müzakerenin kifayeti hakkında bir takrir de geldi. Müzakerenin kifayetini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

Üçüncü maddeyi reyî âlinize vaz'ediyorum. Üçüncü maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. (Dahiliye Vekili memurdur) suretiyle kabul edilmiştir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Dahiliye Vekili seyircidir, demeli...

REİS — Çok rica ederim, sözümü kesmeyiniz. Kanunun heyeti umumiyesini reye koymadan evvel iki arkadaşımızın madde ilâvesi hakkında takrirleri var. Birisi Antalya Mebusu Rasih Efendinindir. Okunacak :

Riyaseti Celileye

Madde 3. — Bu suretle intihabolunan reis iki sene müddetle ifayı hizmet eyler.

Antalya
Rasih

(Muvafık, sesleri)

REİS — İkinci mesele var, efendim.

Riyaseti Celileye

Derdesti müzakere olan kanuna madde olarak ilâvesine teklif eylerim :

Belediye reisleri intihabı her iki senede bir

tecedidolunur. Evvelki reisin tekrar intihabı caizdir.

28 . X . 1388

Bolu
Şükri

REİS — Bu bir madde teklifidir. Evvelâ sahibi teklif olan zata söz verelim. Ondan sonra siz söylersiniz.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim verilen taktir bir maddenin tadiline dair olsaydı burada müzakere edilirdi, fakat bu müstakil bir maddedir. Usulen Lâyiha Encümenine gitmesi lâzımgelir. (İlâve sesleri)

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Şimdi efendim belediye heyetlerinin her iki senede tebdil edileceklerine göre reisin de iki seneden sonra tekrar intihabedilmesi lâzımgelir. Şimdi bir belediye reisi dört sene bulunuyor. Halbuki bu kanun kabul edildiği zaman iki senede tekrar intihap yapılması ilâve edilmek iktiza eder. Tebdil edilmiş olan âzalar yerine âza gelecektir. Binaenaleyh bu maddenin kabulü lâzım ve zaruridir.

REİS — Bu madde hakkında söz istiyen var mı?

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim Şükri Bey biraderimizin teklif etmiş olduğu madde kanuniye doğrudur ve fakat Dahiliye Nezaretince bu mesele halledilmiş bir meseledir ki; bendeniz arz edeyim. Belediye heyeti bir memlekette yeniden umumiyetle intihabedilirse dört sene için intihabedilenler iki sene geçtiği zaman kur'a ile nısıfı ayrılır. Ayrılan âza içersinde reis dâhil midir, değil midir? Bu mesele hakkında taşralarda birçok ihtilâf vâkı olmuş ve sual vukubulmuştur. Suale cevaben hukuk müşavirleri cevap verdiler, dediler ki; reis heyet meyanından ayrıldığı için reis de tebdil olunabilir, binaenaleyh heyet meyanından ayrılan reisin de kuraya dâhil olması lâzımgelir diye hallettiler meseleyi. Bunun için burada ihtilâf olmasın diye bu maddeyi kabul ederssek bir beis yok. Tasrih olunsun, kabul buyurulsun denirse maddenin kabulünde birşey yoktur, muvafık olur.

REİS — Söz istiyen var mı? (Yok sesleri)
Bu teklifin kanuna bir madde olarak ilâvesi tek-

lif olunuyor. Bu kabul olunursa ikinci madde bu olacaktır. Üçüncü madde de tarihi neşrin-den muteberdir. Dördüncü madde de Dahiliye Vekili memur olacak. O halde ikinci madde olarak bu konacaktır. Kabul ediyor musunuz? Reyinize vaz'edilmek üzere taktiri tekrar okuyorum.

MADDE 2: — Belediye reisleri intihabı her iki senede bir tecedidolunur, evvelki reisin tekrar intihabı caizdir.

REİS — Efendim ikinci madde olarak bu teklifi kabul edenler lütfen el kaldırsın, kabul edilmiştir.

Efendim şimdi kanunun heyeti mecmuası kaldı.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Reis intihabedilirken ârada müsavât olursa hangi âra kabul edilecek? (Kur'a çekiliyor sadaları)

REİS — Kanunun heyeti umumiyesini reynize koymak lâzımdır. Fakat on beş imzalı taktir var. Tâyini esamiyle kanunun reye vaz'ına dair Binaenaleyh tâyini esamiyle reynize vaz' ediyorum. Reylerinizi lütfen izhar buyurunuz. Reyini vermeyen arkadaşlar lütfen reylerini versinler.

Efendim! İkinci defa soruyorum reyni vermeyen arkadaş var mı?

Efendim! Üçüncü defa soruyorum reyni vermeyen arkadaş var mı?

Efendim istihsalı âra hitam bulmuştur.

Efendim belediye rüesasının sureti intihabına dair olan Kanunun reye vaz'ında 130 zat reye iştirak etmiş, 120 kabul, 6 ret, 4 müstenkif var. Maalesef nısabı ekseriyet olamamıştır.

Efendim Pazartesi günü ruznameyi arz edeyim. Memaliki müstahlasa hakkında Encümeni Mahsus mazbatası ve âza haremrahlarına dair Kanunu Esasi Encümeni mazbatası, şüheda ailelerine takdirname itasına dair olan taktir, onu Divanı Riyasette halledersek bir şey kalmıyor.

ŞÜKRÜ B. (Karahisar) — Bir de bu mesele.

REİS — Efendim! Bunu tekrar reye vaz' edeceğim. Bu başka mesele.

Hitamı müzakerat; saat : 5,00

İçtimai âti ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası

2. — Evrakı varide

Sakarya Harbinde mâlûl kalan mülâzimievvel Fâzıl Efendinin İstiklâl Madalyasıyla taltifine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi

Muhaberatı âhirede hüsnühizmetleri görülen on altı zâbitin İstiklâl Madalyasıyla taltiflerine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi.

Nikel meskûkâta dair Ergani Mebusu Emin Beyin temenni tavrı

Encümen intihabatına dair tezkereler

Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin Boğazlıyan eşrafından Sâmî Ağanın müddeti mahkûmiyetinin Boğazlıyan'da ikmaline müsaade olunmasına dair temenni tavrı.

Encümenlerden mevrut mazbatalar

Altın kaçırma meselesinden mahkûm Eşref ve Hâşim Efendiler hakkındaki evrakın Adliye Vekâletine tevdiine dair Adliye Encümeni mazbatası.

Kâğırlı Nizameddin Efendinin askerlikten tecilli hakkındaki istidamın Müdafaai Milliye Encümenine tevdiine dair İstida Encümeni mazbatası.

(Belediye Kanunu ikinci defa reye konacaktır.)

Müzakere edilecek mevad

Memaliki müstalasa hakkında Encümeni Mahsus mazbatası.

Âza harcırahlarına dair Kanunu Esasi Encümeni mazbatası.

1931